

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:

Egy évre 240.000 korona
Félévre 120.000 korona
Negyedévre 60.000 korona

Főmunkatárs:

VÁZSONYI VILMOS
Felölős szerkesztő: CSERGŐ HUGÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.
Telefón: József 55-71
Megjelenik minden szombaton

A hazához!

Irta: DANTE ALIGHIERI*

Hazám! méltó dicső és nagy hiedre,
Nagy lelkek édesanyja,
Most Róma szörnyű sorsa lett a részed!
Minden fiad, ki áldást esd nevedre,
Rémülten látja s hallja
Gyalázatod' — s lesújtja szégyenérzet...
Ah, mint sietnek — mért, hogy ezt megérted! —
Megrontásodra áruló gazok,
Hirdetve, hogy nekik van igazok,
Amíg kancsal tekintetük
Igazságért hazugsággal fizet. —
Önts újra szent tüzet,
Oh én hazám, az elesüggedt szívekbe,
Hogy visszatérjen ég elszállt kegyelme
És megjavuljon újra szív, agy, elme!

Boldog valál dicsőséged korában,
Mikor az égi kegy
Megáldott gyermekid szeretetével,
S hitben s hűségben egy,
A hét erénynek voltál birtokában:
— Fiaid akkor nem árultak még el!
Most meztelen vagy, dicséd mind lehullt,
S nagy csak gyalázatod.
Hol egykor nemzeted békén virult,
Most dúl a pártok vad viszálya ott,
Szent tested lépve, marcangolva széjjel,
Magad is rossz s igaztalan vagy immár,
Hű fiaidra szenvedés, bú, kín vár,
S kik védik liliomos címered:
A részedről jutalmuk — gyűlölet!

Oh, vesd ki hát az elfajult fiaknak
Gonosz hadát magadból,
Kik címered virágát meggyalázták!
Meglásd, erény győzelme lesz jutalmad,
És úgy hiszem, hogy attól
A holt hűséget feltámadni látnád.
Jusztinián törvényének világát
Kövesd csupán: saját törvényedet,
Mit elcsavarnak most büns kezek!
Oh állítsd vissza régi tisztaságban,
Hogy ég és föld a kedvét lelje benne!
Kincséd, mely most bitortlók birtokában,

Méltóknak add, — nagyobb dicsédre lenne;
S kit száműzél, hívd vissza — megsegít! —
A Bölcseséget és testvéreit!

Ha szómra hajlasz, majd a régi fénnel
Uralkodol, s neved
Majd újra beragyogja a világot,
Mely most, Firenze, rút és megvetett;
Hatalmad újra messze földre ér el.
Ha falaid közé majd visszatért és
Viszályt megszüntetett az egyetértés,
— S boldog lesz mind, ki ott lát napvilágot!
Oh, csillagod' még felragyogni látod,
Másokra bízd csak kormányát hajódnak!
Ezek viharba visznek és halálba,
Ott veszte lesz a jóknak,
De hajód is a vízfenékre szállna!
Gondold meg jól, hogy vajjon többet ér-e
A pártviszály, mint a testvéri béke?

Szállj, lángoló dalom! Legyen vezéred
A szívem honszerelme!
Ha majd hazám, melyért sírok, eléred:
Ott elnyomatva látod mind a jókat,
Mécsek' hűnyóban, mely ragyogva égett,
S erényüket tiporva sárba, szemnyibe,
Ott majd kiáltsd e szókat:
„Fegyverre mind! Hozzád szól szavam!
Segítsük fel, tán van még benne élet,
Kit Capaneus, Crassus, Mohamed,
Aglaurus, Simon és a csalfa hellén,
Jugurtha, Fáraó,** birokra kelvén,
Legyűrt, s mert holtnak hitte, sárba tett!“
Majd biztass minden hűséges fiát:
Segítsen naggyá tenni a hazát.

Olaszból fordította:
Zoltán Vilmos

* Ezt a világhírű canzonét akkor írta a guelf Dante, mi-
kor Firenzében az ellenpárt került uralomra s bosszúból
száműzte a költőt. Négyszáz évvel ezelőtt íródott meg ez a
költemény és benne van a halhatatlanság ereje, az eleven élet,
a ma...

** A főbűnök személyesítői: Capaneus = irigység, Cras-
sus = gőg, Mohamed = hitetlenség, Aglaurus = gyűlölet,
Simon = megvesztegetés, Jugurtha = pártütés, Fáraó = zsar-
nokság, a csalfa hellén = árulás.

Szív, ész, jellem

Irta: Dr. BRÓDY ERNŐ

A merénylet végződhetett volna rosszul is. Be-fejeződhetett volna úgy, hogy *befejeztetett*. És most nekrológot kellene írni.

Szerencsére, e szomorú vég nem következett be, és így elmaradnak kiszámíthatatlan fejleményei. *Vázsonyi* helyzetét és szerepét ezért teljes lelki nyugalommal lehet megítélni.

Mikor a frankhamisítási botrány kipattant és a nemzetgyűlés elé került, az ellenzék vezetőinek, közöttük elsősorban *Vázsonyinak*, dönteniök kellett arról, hogy mit *tesznek* ebben az ügyben? Oly kaliberű férfiú számára, mint *Vázsonyi*, csak két eset volt lehetséges: *félredllani, vagy dolgozni*.

Magyarország fővárosa egy negyed század óta megszakítás nélkül, a bizalom tüntető megnyilvánulásai mellett küldi a törvényhozás házába *Vázsonyit*, ki e hosszú idő alatt, annyi változás között, mindig hűen kitartott eszményei mellett és politikai hitvallásának apostolává nőtt. *Vázsonyi* sok küzdelemben vett részt, sok harcot vezetett, de a forradalom óta inkább helyezkedett a megfigyelőnek, mint a közreműködőnek álláspontjára. Ezen a nemzetgyűlésen szinte engedte elszaladni maga mellett az eseményeket és látszott magatartásán, hogy feleslegesen nem avatkozik be akkor, mikor nem biztos eljárásának várható eredményéről.

Tehette volna ezt a frankhamisítási ügyben is? Mit mondtak volna azok, kik ma oly könnyedséggel bírálják, ha félreáll? Mióta magyar politikát csinálnak, nem volt hasonló, nagyszabású ügy, nem volt annyira *Vázsonyi* lelkéhez szabott ügy, mint ez. Ha valaki az *igazság bajnoka*, mint ő volt egy életen keresztül, mardhatott szótlán ebben az esetben? *Hallgatását csak az egyéni kényelem, vagy az egyéni haszon* magyarázhatta volna. Ő több mint három évtized óta annyit dolgozott önzetlenül a magyar demokrácia ügyéért, hogy neki még a tétlenségre is joga lett volna.

De méltó lenne ez hozzá, nevéhez, multjához és lelkületéhez?

Az eljárási törvények megállapítják, hogy oly ügyben, melyben az általános szakértelmen felül *különös* szakértelem szükséges, a bíróság külön szakértőt rendelhet.

Vázsonyi az oly természetű bűnügynek, mint amilyen a frankhamisítás ügye, *külön szakértője*. Az ilyen esetekben, melyekben a büntetőjog politikai, a politika pedig büntetőjogi kirándulásokat tesz, diletánsok csak botorkálhatnak. *Vázsonyi* egy negyed század alatt e téren *első szaktekintély*vé vált, úgyhogy nem attól kell óvni őt, hogy ennek az ügynek mélységeibe betekintsen, hanem ellenkezőleg, *pártkülönbség* nélkül arra kell kérni, hogy *mint mester, állapítsa meg a tényállást és derítse ki az igazságot*.

A frankbizottság összes tagjai iránt nagy tisztelettel viseltetem, közérdekű munkájukban nemhogy gáncs nem érheti őket, de csak elismerésre tarthatnak számot. Kizárt tehát részemről a bántó szándékuk még gondolata is. Teljes tisztelettel irántuk, mégis

azt merem állítani, hogy abban az esetben, ha a nemzetgyűlés *pártkülönbség* nélkül kérte volna fel *Vázsonyit* arra, hogy *egymagában legyen ennek az ügynek vizsgálóbírája*, — egészen biztosan a legbecsületesebb és legszebb munkát végezte volna.

Mindenki, aki ebben az ügyben tisztán akar látni, és az *igazságot* akarja, nyugodtan rábízhatta volna az ügyet *Vázsonyira*.

Mikor arról van szó, hogy ki kell nyomozni az igazságot, még kell állapítani a felelősséget, felelősségre kell vonni az eltévelyedetteket, — a *zsidó Vázsonyinak krisztusi lelkére* nyugodtan rá lehet bízni, hogy politikai elfogultságból nem sodor bajba ártatlanokat és a bajba jutottak számára is van könyörület benne, ki a szív, az ész és a jellem szentháromságát jelenti a magyar éjszakában.

A rosszasághoz!

Irta: SOMLYÓ ZOLTÁN

*Tömeg sötét virága: rosszaság —
te vagy a rossz idők örök divatja!
Fekete, durva takaród alatt
undorában a Jó lelkét kiadja.
Dolgosabb vagy te, mint a kötőrő,
éjjel-nappal mindig szíveket örölsz. —
És forr beledben a pokoli kallan.
Ó, rosszaság, te elfáradhatatlan!*

*Ott kóborolsz az ucca színes sodrán,
nem látnak mások, ámde látlak én.
Szennyes kezednek karma megfeszülve,
ott kapargál az emberek szívéen.
Azokra csapsz, akik szegények s gyengék
s verejtékeznek a nagy ég alatt. —
Nem szent neked vályogbul épült házuk;
Sem kenyerük, sem lelkük, sem a nászuk...*

*A könnyeikből táplálkozik gyomrod:
te vámpírnál is vámpírabb! Galád
mosollyal szívod a szívük magadhoz,
a földből így lesz egy sötét család.
Mert utolérsz mindenkit csápjaiddal,
előled senki meg nem menekül!
S aki mégis tova fut, nem nézve hátra,
szíve szakad meg rémes hahotádra...*

*Ó, örök győztes: örök rosszaság,
meddig bú még a jószág meglapulva!
Mikor fut már a torkodig a vér!
Mikor temet el a reteteg hulla!
Mikor lessz újra szent a biblia,
amely nevén nevez meg minden rosszat? —
Ó, ember, sirj és nézd meg önmagad!
Nem látod, hogy szívedből bűn fakad?!...*

**Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SZEMINÁRIUMA**

Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsákra. Jegyzetbírlet. Tanácskozás

A kellékesek

Írta: RAKOVSKY ISTVÁN

A színházakban van egy alkalmazott, akit kellékesnek neveznek, akinek feladata az előadandó darabokhoz szükséges bútorokat és egyéb felszerelést rendelkezésre bocsátani. A mai rendszernek kellékesei: a Kovács Ibrahim Györgyök, vitéz Vannayak, gyulai Molnárok és — ha nagyon szorul a helyzet — az uccai tüntetők. Ezek a kellékesek a nagyközönség félrevezetésére, gyáva politikusok megfélemlítésére alkalmaztatnak. De amint a kellékes által rendelkezésre bocsátott aranyozott székek, virágok és egyéb csecsebecsék csak értékeltelen papírmaséból készültek, úgy ezeknek az alkalmazottaknak fellépése és terrorizmusa a valódi erőnek csak a látszatát akarja felidézni. Ez derült ki, szerencsére, e héten is, amikor egy egyszerű, öreg ház mesterné közbelépése elegendő volt, hogy egész gyávaságuk és aljasságuk teljes meztelenségében napszínre kerüljön.

Egy rothadt rendszer végvonaglásának jele, ha ily tragikomikus hitvány fogásokkal akarnak bárkit félrevezetni, vagy megfélemlíteni. *Gyenge lábakon áll az a rendszer, amely ily eszközökkel akarja megmenteni magát.* Szomorú, ha azt hiszik, hogy az igazságot boxerrel, revolverrel, uccai tüntetésekkel lehet letörni, nem pedig *erkölcsi fölényvel, az igazság kiderítésével, tisztességgel és becsülettel.*

Ha a rendszer egészséges, ha a nemzet érdekeit szolgálja, akkor ily eszközökre nincs szükség. *Igazság, nemzeti érdek, közéleti tisztaság* oly fényt árasztanak, hogy ezt alaptalan támadások nem tudják elnyomni. Ellenben *bűnöket, hibákat, panamákat, frankhamisításokat semmiféle furkósbottal nem lehet erényekké ütni.* És nem lehet ezzel a módszerrel elriasztani azokat, akik ez ellen harcolnak.

Lipótmező!

Írta: PAKOTS JÓZSEF

Hol vagyunk? Erdőben vagyunk? Egy kissé parlagi a kérdés, de a helyzet, amelybe jutottunk, még parlagibb. Parlament, sajtó és a társadalom idegein át úgy ver végig a frankbotrány vihara, mint telegráfdróton a megbomlott fergeteg. Már szakadoznak is az idegek, felsírnak, zengnek, zúgnak, valami vad diszkánt süvölt végig a magyar parlagon.

Hova jutunk?

Egy tébolyodott gondolat az uccát akarja megszólaltatni. Tüntető tömeget kíván végighömpölyögtetni Budapesten, megindítja az áradatot, hadd rohanjon, zúgjon, törtessen előre. Szabályos mederben fognak dagadni e tüntetés hullámai, de ki tudja szabályozni az elemi erőket? „A természet nem jó, nem erkölcsös és nem is intelligens, — írja Lafargue — vak erői föltétlenül letiporják a gyöngét.” És mi történik, ha az emberi természet, az ős állati ösztön lerázza béklyóit, az a természet, amelyet háború, forradalmak, politika, nyomor annyira megrontott; ha a sok fojtott, lázadó keserűség, sűrűvérű gyűlölet kilobban a pattanásig feszült tömeglélekből? A tömeg szintetikus lelkisége ezernyi, százezernyi individuum hajlamaiból, neveléséből, egyéni hangoltságából tevődik össze. S ha még össze is fogja s egyazon lelki skálába hangolja is egy vezérmotívum, valamely érzés, politikai, világnézeti felfogás, egyetlen individuumnak divergens érzése, vagy hangulati gixere, rég lefojtott és mesterségesen leszorított, de lelke mélyen lappangó rossz ösztönének kitörése: micsoda zenebonát, égzengést, földindulást idézhet elő.

És Bethlen István gróf, a magyar kormány elnöke, most Goethe boszorkányinasának szerepét öhajítja játszani. Fel akarja szabadítani az elemeket. Mert parlamenti nyilatkozata annak a diabolikus lehetőségnek nyit utat, hogy a frankügyben tervezett tüntető uccai felvonulást engedélyezi. *Mi a célja, oka, rejtett tendenciája ennek?* Mert a miniszterelnök tudhatja, mi következhetik az uccá megmozdulásából. A jobboldali demonstráció felszabadítja a baloldali uccai véleményét is. Sőt, ha az ellentüntetést elismerné, a tömegben akadhatnak rosszhiszemű zavarkeltők, *agent provocateur-ök.* Már ahogy ez szokott lenni. Vagy talán *éppen ebben kere-*

sendő az ok, a cél, a tendencia? Hogy zavar legyen, hogy kicsapjon medréből az uccai ár, hogy ürügy adassék az erő, a hatalom öklének lecsapására? Hogy aztán dermedt félelem ülje meg a lelkeket s elnémuljon minden és mindenki. Ilyen eszmét, ilyen ördögi gondolatot csak a megzavart ideg, az elhomályosult elme sugallhat. *Téboly!*

Mi kavarog itt a dolgok mélyén? *Peyer* Károlyt két sértő parlamenti közbeszólásért a mentelmi bizottság *harmánc napra* kizárja a nemzetgyűlésből. A sértések súlyosak voltak, de elhangzottak már súlyosabb inzultusok is a nemzetgyűlés izzó atmoszférájában. Egyenesen provokáló, vérlázító, felbőszítő ez a határozat. Mintha csak szándékosan olajat akarnának önteni a szenvedélyek tüzéire. *Mi ez, ha nem téboly?*

A miniszterelnök azzal inzultálja a baloldalt, hogy a külföldi sajtó nemzetmeggyalázó, hazug híreit, rágalmaikat örömmel veszi tudomásul, mert hiszen demontálhatná, ha akarná. Mintha ez volna az ellenzék hivatása. Mintha nem a kormány erkölcsi kötelessége volna e cáfolatok megtétele. S mintha bizony a francia kormányhoz közelálló *Temps*-hez a szociáldemokratáknak volna megfelelőbb összeköttetésük s nem *Bethlen* miniszterelnöknek. De miért állít tudatosan a miniszterelnök ilyen átlátszó falzumokat? Csak azért, hogy inzultáljon, támadjon és végig bántalmazzon! *Mi ez, ha nem provokálás? Téboly!*

Vázsonyi ellen galád, aljas orgyilkos merényletet kísérel meg két elszánt, sötétmultú brávó. Erre az egyiket, a *Vannay László* nevűt, *bolondokházába* viszik. Az ürügy az, hogy már volt ott. A Lipótmezőn. De miért volt ott? Mert *gyilkosságok elkövetése után menhely volt számára a bolondokháza.* És ha köz- és önvészélyes örült volt, *miért engedték szabadon?* Az újabb gazzság után ismét segít a régi recept, csak a menedékhely változik, ezúttal az Angyalföld. *Mi ez? Hogy lehetséges szabályozható örülteként járnai, kelni, ragyogó veretű „vitéz” előnévvel tiszteletet élvezni, józan emberek normális életét hazudni s aztán a börtön ajtaja előtt hirtelen észbe kapni: hiszen — én bolond vagyok!*

Ez már sok. *Kit néznek bolondnak?* Micsoda komédia ez? Farsang, maskarabál? Micsoda ez? *Téboly!*

És a fajvédő sajtó tombol, toporzékol. És akik forradalmat készítettek elő, akik bajorokkal akarták kezükbe kaparintani az államhatalmat, akik Erzberger gyilkosait rejtegették, akik bombamerényletek tettseit dicsőítették, akik a frankhamisítást hazafias felbuzdulásnak magasztosították fel, azok most bömbölve kiáltják az igazságkeresők felé: hazaárulók, forradalmárok! *Mit gondolnak ezek a megveszekedett, tajtékzó, gyűlöletet lehegő szabadosai a közéletnek? Bolondokháza ez az ország?* Stendhal írja az angolokról, akiket intenzíven gyűlölt, hogy minden angol embert egy pillanatra megszáll az örültség démona s Angolországba érve a józan ész húsz százalékot veszít értékéből. Nem kell politikai gyűlölködés és túlzás ahoz, hogy megállapítsuk a magyar közéletéről, hogy azt is megszállta az örültség démona. És a józan ész? Bizony már száz százaléknyi a veszteség.

És mindenki, aki benne vergődik, forog és táncol ebben a szédületes, ördögi konvulzióban, arcán viseli a téboly öntudatnélküli, vad, feldult zavaros vonalait. Az Istenért, meg kell állni ezen az úton, mert valahol a magyar élet mélyén ott vigyorog a rém, amely kacagva hajszolja e vad forgatag elszedültjeit egy sötét kapu felé, kiáltván: *előre, előre, a Lipótmezőre!*

A hazafias aszfaltbetyárok

Írta: Dr. HAJDU MARCELL

Arról az alávaló merényletről, melyet *felbérelt alakok Vázsonyi Vilmos ellen* elkövettek, a maga módja szerint a fajvédők lapja is megemlékezik. A tudósításban azt olvasom a többi között, hogy vitéz *Vannay László*, az egyik támadó, a vele szemben eljáró rendőrtisztviselőt lovagias elégtételt akart kérni. Ezzel kapcsolatban felmerül az érdekes kérdés: *alkalmasak-e lovagias elégtételkérésre vagy adásra azok az ifjú aszfaltbetyárok, akik ketten szövethézve, gumibottal és revolverrel a kezükben megállítanak és megtámadnak az uccán egy náluknál gyengébb fizikumú és idősebb embert, talán úgy, a hogy meg szokták állítani ugyancsak az uccán skrupulus nélkül azt a hölgyet, aki nekik tetszik. A különbség csupán az, hogy jelen esetben a férfit azért állították meg, mert nem tetszett nekik.*

Az urak nyilván itt is *fegyveres kiállásra* gondoltak — a saját szemszögükből nézve. Az ő mentalitásuk szerint ugyanis *fegyveres kiállítás az, amikor náluk fegyver van s a másik fél kiáll a fegyver elé.* Különös találkozás az eseményeknek, hogy éppen aznap ült össze *Károlyi József* gróf elnökletével az a becsületbíróság, melynek döntenie kellett a *Fábián—Hedrygyben* afelett, hogy *Fábián Béla* lovagias elégtételadásra és -kérésre a *Fábián—Zsilinszky- és Fábián—Gömbös-ügyek* egyoldalú elintézése folytán alkalmas-e. A becsületbíróság *egyhangúlag* mondotta ki a kérdésre az *igent.* Ebből a contrario lehet következtetni, hogy *Zsilinszky, Gömbös, Eckhardt, Budaházi et tutti quanti nem.* És mindezekből kifolyólag *Vannay úr sem*, mert ő is csak úgy akart fegyveresen kiállni, hogy a fegyver csak az ő kezében legyen.

Végezzünk tehát egyszersmindenkorra ezekkel a dolgokkal és legyünk a jövőben állandóan *en garde*-ban, gondoskodva arról, hogy a fegyveres kiállásoknál lehetőleg *nálunk is* legyen fegyver. A jelen esetben talán még az a kérdés merülhet fel, miért kellett a *Vázsonyi-merénylet* spiritus rectorainak eszközül *pont egy vitézt* kiválasztani, annak a vitézi intézménynek egyik tagját, amelyhez mindannyiunknak, hőseinknek vére, dicsősége és egy nemzet szeretete fűződik. Nem tudom, *Vannay úr* milyen tetteért kapta meg a vitézi címet, de bizonyos, hogy *ezúttal nem viselkedett vitézül sem ő, sem amnesztiás „vitéz” társa.* Ezen a megállapításon nem változtat, ha a vitéz úr, mint híre jár, be

is vonul a bolondokházába, követve *Rakovszky István* merénylőjének példáját, aki annak idején szintén a bolondokházába vonult, most azonban egészsége helyreállítása céljából ismét szabadon jár.

A „megértők”

Írta: Dr. VÁMBÉRY RUSZTEM *

Aki éveken át a gyűlölet, erőszak és bosszú érzéseit veti a tudatlanság és kétségbeesés termékeny talajába, az ne csodálkozzék, hogy a magból *frankhamisítás és merénylet* kel ki. Évtizedek előtt a szemétpanama hazsónélvezője bérelt fel brávókat *Vázsonyi Vilmos* ellen, most ismét a szemétdomb lázadt fel ellene. Voltaképp nem is ellene. Valamikor *Nagy Károly frank király* szerénységében győzelmeit *gesta Dei per Francos*-nak nevezte, mert magát csak Isten eszközként tekintette.

Ebben az esetben sem vitéz *X. Y.* és revolveres *N. N.* a hadviselő, hanem a forradalmak szemétdombja. És nem *Vázsonyi Vilmos* a megtámadott, hanem a *józan ész és a tisztesség*, amely nem engedi, hogy a hazának ébredéssel és fajvédelemmel kompromittált fogalmát a frankhamisítás fertőjébe süllyesszék.

Hat év óta *egész sora a lapoknak, amelyek* a forradalmaktól feje tetejére állított társadalom alvilágában születtek és az *ellenforradalmi kormányok hathatós támogatásával* tengették létüket, *prédikálják a bosszút, az erőszakosságot és mentetik a gyilkosságokat.* És a közepesztálynak desperádóiban ugyanaz a „megértés” fogadja az útonállókat és a frankhamisítókat, mint fogadta annak idején az orgoványi bestiákat és színváltozás előtt a proletárdiktatura örülteit. Csoda-e, ha az ily megértéssel fogadott szellemi — szinte szegyenlem a jelzöt — áramlat, amely cikkek és szónoklatok özönében hirdeti, menteti és elnézi a „magasabb cél” érdekében elkövetett gaztetteket, egyes alacsony értelmiségű agyvelőkben *büntető-motivummá* sűrűsödik?

Büntetőtörvényünk e „megértő” és buzdító szellemi hatást nem tekinti felbujtásnak, mert a felbujtásnak *határozott* cselekményre kell irányulnia. De a *mi kodexünk tudós szerzője nem gondolhatott arra, hogy lesz Magyarországon oly politikai irány, amely az élet, a vagyon és a közhitel ellen irányuló bűntények megértését írja zászlajára.* Ellenben az 1791-iki francia forradalmi Btk. (2. r. III. cím 2. §.) már számolt ezzel a lehetőség-

gel, midőn tettesként rendelte büntetni mindazokat, akik nyilvános szónoklatokkal vagy sajtó útján közzétett írásokkal idézték elő („d'avoira provoqué“) a bűncselekmény elkövetését. Számunkra is csak két út van: vagy megszüntetni azt a forradalmi állapotot, amelyben büntettek „megértése“ politikai meggyőződésnek számít, vagy átvenni a francia kodex rendelkezését. „Man hat Exempel“ — mondja Devereux a Wallenstein halálában — „dass man den Mord liebt und den Mörder straft.“ Nálunk ennek fordítottja tapasztalható, ami annál aggasztóbb, mert nem a gyilkosságok szülik a gyilkosokat, hanem az amnesztiában és közszeregetben részesülő gyilkosok szoktak gyilkosságokat elkövetni.

Szomorú dal...

Irtá: VÁZSONYI JÁNOS

Ezen a földön emberek élnek
és nem angyalok.
Ezen a földön Belzebúb
kajánul vigyorg.

Ezen a földön senkisé
becsül, tisztelet, szeret,
szívük helyén kemény lakat,
rosszadás acélveret.

Ezen a földön mindenki
utál, gyűlöl, remeg.
Csak vér folyik a víz helyén,
mint veres gyászszereg.

Csak káromkodnak hangosan
s a vándor bújva fél...
Bitófán lóg a becsület:
szembe röhög a szél...

A HÉT MARGÓJÁRA

RASSAY KÁROLY. *Nincs az a rossz az életben, aminek ne volna valami üdvös hajtása is. Nincs az a szerencsétlenség egy nemzet életében, amiből ne sarjadna valami sekélyke jó is, ha más nem, legalább erkölcsi tanulság, ami az újra-fölemelkedés egyetlen lelki motora. A hét viharai, merényllettől és erőszakosságoktól, parlamenti botrányoktól hangos eseményei közt volt egy olyan mozzanat is, amely a régi nagy Magyarország tündöklő képét varázsolta elének a maga klasszikus, erkölcsi és jogrendi integritásával. Rassay Károly parlamenti megnyilatkozása volt ez az esemény. Rassay jelentette be Vázsonyi mentelmi jogának megsértését és ő volt az, aki a kormány lelkiismeretét a vádlottak padjára idézte az ucca tervbevett illetéktelen megszólaltatása, ama bizonyos szervezetek csatarendbe állítása miatt. Rassay mindkét beszédéből a magyar sors tragikuma csendült ki. Hivatott vezér, aki kellő pillanatban a maga helyén állt. The right man on the right place. Érezte ezt a nagy, lenyűgöző erőt az ellenzék, az egész baloldal, de félelemmel érezte a jobboldal is. A régi Magyarország standard-politikusainak emelkedett gondolkodásmódja, kifinomult alkotmányjogi érteke, nyugateurópai színvonala a helyzeti energiák ellenállhatatlan erejével lendítette Rassay szellemét a küzdő sorok élére. Ott a helye és bizvást hisszük: ott is marad. Ez az ő méltó piederstálja.*

VÉLETLENEK CSASZARTALALKOZÁSA. Gróf Teleki Pál, mint nyilatkozatában elmondja, már három és félesztendővel ezelőtt hallott Windischgrätz herceg hasonló tervéről, — hozzátéveszi azonban, hogy még sem tudott semmit az ügyről és ahoz semmi köze. Mindez elég ahoz, hogy ne legyen benne az ügyben, — kérdés, hogy elég-e ahoz, hogy ép most csatlakozzon az egységpárthoz. A gróf, mint mondja, meg volt győződve, hogy az ügy „nem lép ki a gondolati tervezgetés stádiumából“, mégis mindent elkövetett, hogy ne legyen semmi a tervből, még Geő Lászlóval és Nádosy Im-

TÁRCA

Taifun

(Japán tragédia 3 felvonásban. Irtá: Lengyel Menyhért. Zenéjét szerelte: Szántó Tivadar. Első előadása a m. kir. Operaházban 1926 február 16-án.)

Irtá: Dr. DIÓSY BÉLA

Lengyel Menyhért „Taifun“ című drámája, a költőnek még ma is legerősebb színpadi alkotása, diadalmasan bejárta a világ összes nagy színpadjait és most zenei köntösben új hódító útra indul. Lengyel drámájából rövidebbre fogott, de így is drámai erővel lüktető megrázó operaszövegkönyvet faragott, amely csak annyiban tér el a színműtől, hogy a törvényszéki jelenet kimarad, viszont a zeneszerző lírai követelményeinek megfelelően, az utolsó felvonásban a halálra sebzett szívű Tokeramó előtt vízió képében még egyszer megjelenik Helena bájos alakja. Egy utolsó boldog, mintegy kiengesztelő szerelmi együttlét, s a megtisztult Helena forró szerelemmel a halál csókját leheli Tokeramó beteg lelkére.

A nagyszerű librettó megzenésítésével Szántó Tivadar a jelenkor legnevezetesebb operaszerzői sorába lépett. Szántót szűkebb hazája és az egész művelt külföld nemcsak mint korunk egyik legkiválóbb zongoraművészt ismeri és becsüli, mint alkotóművészt is, már ismételtelen tanúságot tett zseniális zeneszerzői képességéről és imponálóan nagy tudásáról. Zongoraszerzeményeit a legelső művészek játsszák és a külföldi zene-

karok műsorában Szántónak nagyobb zenekari művei is gyakran szerepelnek. Egy nagyobb szimfonikus alkotása, amelyet Budapesten néhány évvel ezelőtt Tango Egisto vezetése alatt a filharmónikusok műtattak be, ifthon is osztatlan nagy sikert aratott.

Szántó Tivadar a japán eredeti népzeneének Európában legalaposabb ismerője. Évek óta tanulmányozza ezt az érdekes, sajátos, exotikus zenét, a művészi és a népies irodalmat epúgy, mint a hangszereket, és a „Taifun“ partitúrája autentikusan tükrözteti vissza a japán zene melódikus, ritmikus és harmónikus elemeit. A „Taifun“ japán zenéje nem azonos azzal a fülbemászó zenével, amelyet a mi fülünk Puccini és Mascagni műveiből (Butterfly, Iris) japánnak ismer. Puccini zenei japanizmusa valahogy átszűrődött az olasz dallamosságán, az elegáns és grációzus francia ritmikán; Puccini tetszetős zenei művirágokat fűz csokorba, amelyek illata nem egyszer egy párizsi budoár csábító, bódító légkörére emlékeztet. A „Taifun“ japán zenéje erőteljesebb, eredetibb, vaioszínűleg igazabb, de tagadhatatlanul fanyarabb. Keményebb a nagyvonalú dallamképzésben, amelyhez a fülnek hozzá kell szokni, ridegebb a harmóniában, amelyben azonban Szántó minden erőteljes eredetisége mellett távol tartja magát a hipermodern zene fűlsértő anarchizmásától.

Ez a sajátosan színezett zene kiválóan alkalmas a nemzeti érzések, a legendás japán hazaszeretet, a hősi rajongás, a bájos tavaszi hangulatok jellemzésére, de ezen az idegenszerű nyelvezeten Szántó meggyőzően szólaltatja meg az emberi szív legmélyebb érzelmeit, a gyöngéd szerelem líráját epúgy, mint a fanatizmus, a kétségbeesés megrendítő extázisait. Meglepően hat mindenesetre, hogy a kis párizsi kokott és galánja,

rével is beszélt... Úgy látszik, kapacitációinak nem volt túlságosan sok eredménye s a véletlenek császártalálkozása, hogy akiket Teleki a frankhamisítás lebeszélésére hozott össze, részesei lettek a frankhamisításnak.

SZERKESZTŐI ÜZENET. Ön megbotránkozva hívja fel figyelmünket a Szózatra és annak alávaló hangjára. Kérde tőlünk: vajjon olvastuk-e. Válaszunk a következő: nem. Elvégre mi nem vagyunk ügyesek, akiknek kötelességük olvasni és ha azok, akiknek kötelességük volna olvasni ezt a lapot, nem olvassák, miért olvassuk e! mi, amikor úgy sem járhatnánk el ellene? Durva, komiszkodó hangját túllicitalni: erre nem vállalkozunk. Büntettek földiesérésre, hazudozás, rágalmazás, uszítás, izgatás: ez a Szózat privilégiuma. Szabadságával él is és miért ne éljen, ha engedik vele élni?

LEGITIMISTA KÜLÖNVELEMÉNY. A legitimista újságról aztán külön lehet beszélni... már arról a szélső kurzuslapról, amelyről néhány balek gróf, összeomlott világok alvajárói, azt hiszik, hogy az: legitimista újság. Merényletet követnek el egy legitimista politikus ellen, aki pusztán azért, hogy a politikának és a polgári társadalomnak baloldali határőrvidekén áll, nagyobb erőmultiplikátort jelentene a legitimizmusnak, mint az egész úgynevezett legitimista sajtó. Maga gróf Andrássy Gyula, Rakovszky István, Sigray gróf, Pallavicini örgróf, Szemrecsényi György melegen üdvözik Vázsonyit, mikor a Házban megjelenik. Apponyi Albert gróf külön meglehangú levelet ír hozzá, a legitimista újság azonban roppant mulatságosnak tartja az egész dolgot, ő „a Vázsonyi tulajdon személye” ellen elkövetett borzalmas merényletéről humorizál, játszi humora a „Vázsonyi testőrserege” körül éledeleg és ismert iróniájával, amelynek poentje — mint ismert — mindig letörök, gúnyosan ír Schwartz Manórol, Weisz Náthánról, Grün Salamonról, Gelb Jakabról, Roth Alfrédrol és Blau Alfonzról, mint „a közseretet” tanúiról. Mi mindenesetre azt hisszük, hogy ezek a Schwartz Jakabok és Weisz Náthánok „közseretetükben” valóban megbízhatóbb emberei az ügynek... s ta-

lán még a legitimizmusnak is, mint azok, akik ebben az ügyben is, mint minden ügyben, mint az országos választásnál, a községi választásnál, minden nagy és kis ügyben különbékét kötnek a legitimista politikusok feje fölött — Budaörs szabadkirályválasztóival. Egy komoly legitimista politikának örülnie kellene, hogy a politikának és polgári társadalomnak a baloldali határőrvidekén is áll, még pedig mint egy bástya, mint egy várserű erődítés, egy legitimista politikus, — helyett a legitimista szerkesztő úr vidáman üzi a maga külön egyéni játékát: lehetőleg kigúnyolni, lehetőleg clerótlentíteni a legitimista baloldali politikust, a jobboldali front erősítésének jelszavával, — a szent antiszemitizmus egyetlen üdvözítő alapján, mert ha választania kell antiszemitizmus és legitimizmus között, akkor inkább az antiszemitizmust választja, éppen olyan konjunktúrás meggyőződéssel, mint ahogy amikor választania kellett Károlyi Mihály közt és a számkivetésbe vonuló legitimista politikusok közt, — ő gróf Károlyi Mihályt választotta.

Rövid kérdések Rakovszky Iván belügyminiszterhez

Kérde: FÁBIÁN BÉLA nemzetgyűlési képviselő

1. Hajlandó-e Nagyméltóságod közölni azt a jelentést, amelyet a szegedi kerületi kapitányság a szentkúti vadászat és az ott elhatározott „mozgalmak” tárgyában Nagyméltóságodhoz intézett?
2. Indított-e Nagyméltóságod vizsgálatot abban az irányban, hogy Vannay László milyen minőségben volt alkalmazásban Endre László főszolgabíró úr járásában, honnan kapta a fizetését és mi volt az ügyköre?
3. Tudja-e Nagyméltóságod, hogy milyen összeköttetésben állottak Endre Zsigmond és Endre László Vannay Lászlóval?
4. Tudja-e Nagyméltóságod, ki volt a gödöllői főszolgabírói hivatalban Vannay László hivatali elődje?

a félbolond vagy félgazember párizsi író ugyanazt a japán nyelvezetet beszéli, illetve éneklük, mint Tokeramó és honfitársai. A „Taifun” zenéje inkább érdekesen értelges, mint behízelgően szép, mesterien követi a színmű hangulatait, végtelenül finom poézissal érzékelteti meg a cselekmény egyes lírai részleteit és megkapó erővel adja vissza azt a nagy drámai feszültséget, amely az egész darabban lüktet, bár nem lehet tagadni, hogy a cselekmény a dráma hangulatenergiája akárhányszor erősebb, mint a zené.

A modern zenedráma stílusának megfelelően a „Taifun”-ban nem találunk úgynevezett zárt formákat, bár például Hironari hősi balladája, Tokeramó tavaszi dala, a japánok hazafias kórusa majdnem mint önálló részletek emelkednek ki az organikusán képződő zenei folyamatból; a recitativ részletek pregnánsak és jellegzetesek, a szerelmi jelenetekben az arioso szélesívelésű melodikus képzetek bővül ki. A zenének talán legértékesebb, legérdekesebb része a mesteri hangszerelés. Szántó zenekara színben és fényben gazdag, változó és egyéni, a modern hangszerelés minden effektusa párosul az orientális színkeverés varázsával.

Az újdonság színrehozatala az Operaház művészi együttesét nagy és nehéz feladat elé állította, amelyet azonban a színház mesterien művészi teljesítménnyel oldott meg. A zenekarból Fleischer karnagy, az újdonság betanítója, kihozott minden színt és fényt, a legszubtilisabb dinamikai árnyalatot és a hangulatok hatásosan változatos kontrasztját. A legnagyobb dícsérettel kell az egyes szereplők alakításáról, valamint az összjáték tökéletességéről megemlékezni. Tokeramó játékban és énekekben egyaránt nehéz szerepében Szende Ferenc, Operaházunk legmuzikálisabb és legintelli-

gensebb művésze, sikerdús pályájának talán legmesteribb alakítását nyújtotta. Férfiasan érces, meleg hangja, nagy énektudása játszva győzedelmeskedett a szerep nehézségein, jellegzetes és megrendítő játéka pedig messze túlhaladta az énekes színpadon megszokott művészi színvonalat. Neki is kitűnő partnerének, Alpár Gittának köszönhető a második felvonás páratlan sikere, amely után a közönség a főszereplőket tomboló tapsal tízszer szőlitotta a rivalda elé. Alpár Gitta, akit eddig mint tüneményes tehetséget és tudású koloratúrekesnőt szerettünk és becsültünk, Helena szerepében mint drámai énekesnő hódította meg újra közönségét. Csábítóan bájos, hiszterikusan romlott kis női démon volt, aki játékban és énekekben egyaránt megkapán tolmácsolta a szerető nő gyengéd hízlegését és a bosszút lihegő vadmaeska dühös kitöréseit. Kitűnő volt Gábor az extatikusan nevelten Beinsky szerepében és jól megérdemelt dícsérettel kell megemlékezünk dr. Pogány, Komáromi, Szügyi, Székely és Palotai urakról, valamint Bársony Dóra asszonyról, aki Teresa (Helena barátnője) szerepében ismét tanujelét adta nagy zenei intelligenciájának és alakító képességének. A darab kitűnő rendezése Gábor József érdeme. Szép és hangulatteljes volt Tokeramó dolgozószobája, ellenben teljesen hatástalan volt a vízióképnek beállítás. Az előírt káprázatos japán tavaszi tájképből a háttér keskeny ajtaján keresztül csak egy alig két méter széles szegényes szegumentum volt látható.

Az újdonságnak mély hatása és nagy sikere volt. A díszes, előkelő közönség, amely már hetekkel a premier előtt minden jegyet lefoglalt, elragadtatásának a felvonások után szűnni nem akaró tapsviharral adott kifejezést és a főszereplőkkel együtt a szerzőket is számtalan kihívásban részesítette.

A demagógia merénylete

Hol is kezdjük?... egyszer volt egy „kurzus“... mert alapjában minden itt kezdődik, ami az utolsó esztendőben történt, a gumibottól, amely Budapest vörös és fekete éjszakájában keringett, egészen a gumibotig, amely mint régmúlt világok kísértete, 1926 február 16-án, újból megjelent a budapesti uccán, ezúttal a Teréz körúton és ezúttal nyíltan: Vázsonyi ellen, politizálni, kapacitálni, kérlelni, felháborodni, megbosszulni, felbuzdulni és kilengeni. Ez az ősi kezdet, az óskáosz... 1919. De vannak konkrétabb előzmények is, ha nem is perrendi, de politikai előzmények, amelyek megérlelték a „helyzetet“ a merényletre.

A merénylet — s aki a történelmet lapozza, tudja, hogy ez már így van azóta, hogy *Ravaillac* töre megvillant a párizsi uccán, az a híres tör, amelyet egy egész pamfletirodalom akart igazolni — nem akkor kezdődik, mikor megszületik, nem is azok forralják ki, akik megbeszélnek és elhatározzák, a merénylethez — a gumiboton vagy a revolveren kívül, a kakabombá előtt, vagy az orgoványi erdő gallyairól lehasított farkósbot előtt sokkal inkább megfelelő légkörre van szükség, s a merénylet ott kezdődik, amikor szakadatlanul folyik a légkör hevítése. A fajvédő lap, amely bujtogatásait a merénylet után is, sőt azóta még nagyobb vakmerőséggel és mérgezéssel folytatja, olyasmit írt, hogy ez a merénylet: logikus következmény. Igaz. Logikus következmény. Logikus következmény a szünet nélkül való vadításnak, mi már láttuk ezt a merényletet — ujságbetű korában, mielőtt a tettesek véletlenül megjelentek a tett színterén, már ott cirkáltak, már hetekkel ezelőtt ott cirkáltak az előőrsök, az ujságbetűknek, a kurzussajtó olombetűinek őrzáratai. És láttuk már ezt a merényletet — mikor még csak közbeszólás volt, a Házbán, enyhe és finom célzásokban kiszállani, láttuk ezt a merényletet, amikor Vázsonyi céltáblául állítottatott oda, mint sügő, mint inspirátor, mint végok, láttuk azt az egész furcsa ármentesítő munkát, amely a frankügy körül kavargó, vad, tajtékzó és iszapos hullámokat egyetlenegy ember felé dirigálta, hallottuk a kurzussajtó egész orcheszterét és egész kardalát heteken át, láttuk az egész tüzérsgéi előkészítést... Igaz, hogy az a tüzérsgéi előkészítés nem tudta, hogy mit készít elő, hogy kinek számára és kiknek számára lövi be magát, az emberek mostanság általában nem tudják megtanulni azt a csekélységet, hogy amit az ember mond, vagy ír, annak következménye van, nem tudják megtanulni azt, hogy mikor olyan alapos gondoskodás történik arról, hogy a levegő megfelelően égvényes legyen, akkor elég egy szó, egy félreértett utalás, egy rosszul megmagyarázott szemhunyorítás, és a szavak másnap az ember homlokára csapódnak le, mint botütés, és még jó, ha nem fúródnak a szívébe, mint revolvergolyó.

Hallottunk nyilatkozatot Vázsonyinak detektív-ekkel való őrzéséről. Valószínűleg Tisza Istvánt is őrizték a Leitner-féle merénylet rémtette előtt is. — a merénylet mégis megtörtént, mert egy lelkiismeretlen demagógia fűtötte és szította akkor is a közhangulatot, s ha idejében nem vigyáztunk arra, hogy az uszítás vöröskakasa ne szálljon rá minden háztetőre, akkor akár egy egész rendőrkordon is hiábavaló... Már most azt lehet mondani, hogy senki sem gondolhatta volna, hogy a vörös és fehér idők rémségeinek árnyéka visszasurranhat 1926-ban is fényes nappal, a nyílt uccára. Ebben volna valami és lett volna benne valami, — egészen addig, amíg a frankügyben, nem tudni miért, talán mert Vázsonyi és barátai és az ellenzék a világosságért és az igazságért harcoltak, amint saját kijelentése szerint maga a kormány is azért harcolt, előretolt vonalába sodródott a frankellenes frontnak és akkor titkos kezek spiritisztja intésére megjelentek a multak sötét szellemei, megjelentek régi inkognitóikban, mint népharag, régi jelgékkel, mint bosszuálló szenvedély...

Igen, az a hallatlan heccelődés, ami itt folyt, jórészt Vázsonyi személye ellen kiélezve, szinte kicsalta kavernáiból, előrecsalta, a napfényre csalta ezeket a szellemeket, amelyeket a fajvédő lap immáron légköri villamosságnak, túlfeszített húrnak, elemi felháborodásnak nevez... Még szótárak sem változott, frazeológiájuk sem változott, módszereik sem változott azoknak, akik irtózatos komoly képpel tudtak „megérteni, de elítélni“, vagy „elítélni, de megérteni“ minden merényletet Orgoványtól a Dohány uccáig, akik két esztendővel ezelőtt a kakabomba derűs humorával aranyoztak be egy aljas és bűnös merényletet, most pedig ugyanazzal a játszi derűséggel reagálnak a fajvédő-képviselő bárgyú humorára, mikor enyelegve szól közbe: hogy „bottal lőtték fejbe“. Mikor erre zajos derűség jótékony hullámai áradnak a jobb-oldalon — mint a parlament tudósítói feljegyzik —, akkor nekünk hiába beszélnek ezek az urak arról, hogy ők is elítélik, amint hogy hiába beszélnek arról is, hogy „mi is elítéljük a frankbotrányt“... Elítélik, de felháborodásuk egész vihara azért sokkal inkább a frankhamisítók leleplezője ellen fordul, mint a frankhamisítók ellen.

A késhegyig menő harc — szerencsére — csak a bothegyig ment. Ezt a bothegyet is elhárította, mint Vázsonyi ragyogóan mondta, a plebejus batorság, amely, szívében az igazság meggyőződésével, semmiféle merénylettel, heccel, terrorral szemben meg nem hátrál. Régóta folyt az izgatás, nagyon régóta folyt nemzeti jelszavakkal, — az ellen a Vázsonyi ellen, aki kockázatos időkben, mikor ezért revolverrel löttek be az ablakon a nekivadított uccáról, a nemzeti ügy és a demokratikus ügy tragikus válaszüjtán, a Fejérváry-korszakban: egész testével áll a nemzeti ügy mellett és a vezérlő bizottságban ott van az élen ama harcban, amely a nemzeti hadseregért, a nemzeti vívmányokért folyik. Fajvédő jelszavakkal operálnak — Vázsonyi ellen azok, akik mutyiba csinálnak magyarrománi fajvédelmet, Cuzáékkal, meg Béccsel. Ellenforradalmi lobogót lengetnek — Vázsonyi ellen, aki a felfordulás előestéjén utolsó vészjele, utolsó mementója és segélykiáltása volt a veszélyeztetett polgári társadalomnak, szembefordulva összes régi szövetségeseivel. Mindezt nem tudják megbocsátani Vázsonyinak — s amit leginkább nem tudnak megbocsátani, az az, hogy: nincs számára mit megbocsátani. Milyen boldogan bocsátának meg neki azok, akik majd felborították rohamhullámaikkal a nemzeti tanács előszobáját, milyen boldogok volnának, ha valamit elnézhetnének, elengedhetnének, vagy leírhatnának neki. De ilyesmi nincs... a roham, a heccelődés tehát folyik tovább, az egész kampány vezényszavaiból egyre csak azt lehetett kihallani: Vázsonyi, Vázsonyi... míg aztán megjelent a két fiatalember és a következő órában lehet felháborodni, sajnálkozni és elítélni. Igaz, hogy a következő órában tovább lehetett folytatni az uszítást is a kurzussajtóban.

Polónius

Ki miben ezermester?

Próza rímbe

Gerő ezermester az ezerben,
Zsirkayt Pongrácz ezermester
Nem hagyja cserben,
Schultze nagymester a tusshuzásban,
Nádasy a tussolásban,
Zsirkay a sorshuzásban,
Rakovszky Iván „nagymester“ fia csupán
Eckhardt nagymester a ping pong-kupán,
De mint ezermester mégis Bethlen nyert,
Mielőtt távozna, bemond még három mestert.

(Stella)

Csitra Gaál Franciska
Renaissance

TORZTÜKÖR

Műmerénylet

avagy fajvédő műbeszámoló a Teréz körúti incidensről

Váratlan támadás érte kedden délelőtt a magyar fajvédő társadalmat. Vázsonyi Vilmos, az ismert demokrata fiskális autón érkezett a Teréz körúton levő irodájába. Midőn kiszállt a gépkocsiból — amely ha nem is volt az övé, de bizonyára zsidóé volt —, eléállott egy flatalember s nemes udvariassággal így szólt:

— Vázsonyi kegyelmes úrhoz van szerencsém?

A lekötözött udvariasságra Vázsonyi ridegen felelt, de a kellemes modorú flatalembert ez nem tántorította meg, hanem tovább folytatta a diskurzust, természetesen a legválasztékosabb hangon. Közben egy légy szállt Vázsonyi homlokára és az udvarias flatalember, vitéz Vannay László felemelte botját, hogy a szemtelen legyet elhessegesse. A demokratavezér ahelyett, hogy ezt megköszönje volna, botot ragadott és alkalmasint az elszálló légy után kiáltva ezt ordította:

— Fogják meg! Fogják meg!

Ugyanekkor az ártatlan, mit sem sejtő embert botjával hatalmasan fejbevágtá. Vannay elkábult az ütéstől s rögtön utána nadrágzsebébe nyúlt, hogy zsebkendőjét kivége és gyöngyöző homlokát megtörölje. Am zavarodottságában és érthető kábultságában zsebkendője helyett egy véletlenül ugyanebben a zsebében levő revolvért vett elő. A revolvérrel — természetesen abban a hiszemben, hogy az zsebkendő — Vázsonyi arcát is le akarta törölni s valóban nagy volt a esodálkozása, amikor a demokrata vezér ebben a humánus cselekedetében erőszakkal megakadályozta. Vázsonyi eközben különböző szitkokkal illetve Vannay Lászlót, majd revolveres merényletet követett el ellene. Most már nyugodtan írhatjuk, hogy *revolveres merénylet*, mert valamennyi szavahihető tanu vallomása szerint a szóbanforgó revolver *alig pár centire volt Vannay szívtől*.

Látva a derék levante szorongatott helyzetét, a tömegből odalépett egy véletlenül arra vetődött úriember, bizonyos Gyulai Molnár Ferenc és így szólt:

— Ne nyuljanak ehez az emberhez, vagy lövök!

A figyelmeztetés természetesen a tömegnek szólt, amely Vázsonyit valóság-gal meg akarta lincselni udvariatlan magatartása miatt. A magáról megfeledezett politikus így fakadt ki a flatalember ellen:

— Csirkefogó! Frankhamisító!
Előbb tehát szidta, aztán hízelgette neki. Igazi zsidó mentalitás.

Közben a két flatalember, akik nem ismerték eddig egymást, bemutatkoztak egymásnak, majd Gyulai Molnár Ferenc mintegy ismerősnek tűnve fel előtte Vázsonyi arca, így kiáltott fel:

— Nem Vázsonyi öccsellenciájához van szerencsém?

Az udvarias diskurzus közben Vázsonyi beütötte a fejét egy sétapálcába.

A rendőrség természetesen nyomban megindította az eljárást, de Vázsonyit nem vették egyelőre őrizetbe, mert rendes foglalkozása és állandó lakása van.

(Stella)

Ha Gömbössel történik...

Tegyük föl, hogy két — magáról megfeledezett — flatalember az oláh magyarfalókkal való barátkozása miatt éppen úgy inzultálta volna Gömbös Gyulát, hogyan Vázsonyi Vilmost támadták meg — az ország becsületének és jóhírnevének védelme miatt. Mit írtak volna akkor a fajvédő lapok? Ezt a leckét adtam föl egy kurzus-sajtóakadémiát végzett ifjúnak, aki a következő talpraesett tudósításban dolgozta fel a témát:

Briganti=merénylet a nemzet vezére ellen

Két zsidókölők halefet és géppuskát szegzett Gömbös Gyula mellé

Az összeesküvés fészke: a Chevre-Kadisa
Sürgösen ki kell irtani a destruktívokat

A magyar nemzeti gondolat legnagyobb élő képviselőjét, a fajvédelem lángelméjű apostolát, Gömbös Gyula képviselőt ma délben nyílt uccán gaz orvtámadás érte. Mikor a körülrajongott vezér, aki egy újabb országmentő akció megbeszélése végett lakásáról a fajvédők klubjába sietett, a kapuhoz ért, egy jellegzetesen negroid külsejű, horgas orrú, elálló fülű, kajjalábú siheder beretváeresre köszörült halefje nyelével fejbevágtá. A nagynevű államférfiút ez a váratlan támadás érthetően meglepte és a véletlenül kezéigényben levő fokossal visszaütötte a ronda legényt, aki fáját jellemző pimaszsággal merte feleletre vonni:

— Miért támadja maga a jeruzsálemi főrabbit?

Gömbös ráförmedt:

— Hazudsz! Én sohase támadtam a jeruzsálemi főrabbit.

E pillanatban a kapu alól kingrott egy másik sötét hebrid és géppuskát rántott a rettenthetetlen vezérré. Most már az ucca közönsége is megmozdult. Egy derék öreg szatócsasszony Gömbös és a merénylők közé vetette magát e kiáltással:

— Csak a testemen keresztül!

Ettől a fenyegetéstől a bárok kifestett hölgyeihez szokott ifjone kéjencek anynyira megijedtek, hogy a halefet, illetve a géppuskát gyorsan zsebükbé dugták és futásnak eredtek. De a tömeg lefogta őket és átadta a rendőröknek.

A rendőrségen kiderült, hogy a halef-fal hadonászó orgyilkos Held, alias Weisz László bócher-oktató, a géppuskával célzó orgyilkos pedig Mendlovics Ferenc kereskedő, akit Szolnokon két és félévi börtönre ítétek — természetesen — különféle csalások miatt és büntetését — természetesen — ki is töltötte. Weisz és Mendlovics a rendőrségen olyan kihívón viselkedtek, hogy a derék magyar rendőrök kénytelenek voltak őket faji arroganciájukról leszoktatni. (Nekik legyen mondva!) Hepciáskodva azt hazudozták, hogy ők — az orgyilkosok — nem ismerik egymást és azért támadták meg Gömböst, mert végsőkéig elkésztette őket a Cuza-féle barátkozás. Ilyen szemtelen ráfogás is csak véreskezű zsidó terrorsuhancoktól telik!

Mondanunk sem kell talán, hogy a Gömbös ellen intézett merényletet a Chevre-Kadisa legutolsó titkos ülésén határozták el Vázsonyi Vilmos elnöklése alatt. Libamájától és ananásztól fölhlizalt hasú gazdag zsidók mondták itt ki a halálos ítéletet a nemzet büszkeségére, Gömbös Gyulára, akinek nevével visszhangzik most a francia, német, angol és olasz sajtó. Held, alias Weisz László azt a hírhedt sakterkést kapta a gyilkosság végrehajtására, amellyel az olaszliszkai esodarabbi rövidítette meg a magyar bankjegyeken látható férfialakokat és velük a nemzet hitelét. Mendlovics Ferencnek viszont maga Vázsonyi adta át a géppuskát, amelyet — minden trianoni kontroll ellenére — állandóan magával hord ez a veszedelmes vezérterrorista.

A kettős gyilkosság tanulsága röviden ez: Le kell számolni az egész baloldallal! Sürgösen ki kell irtani a destruktívokat!

Molnár Jenő

Nem megyünk! —

mondták Windischgrätz-Nádósék és nem mentek a parlamenti frankbizottság elé. A milyen következetesek ezek a franklegények, még majd a bíróságnak is azt izenik: Nem megyünk! Hja, minálunk már így van ez. Senki sem megy. Nem megy Rakovszky Iván, nem megy Klebelsberg, maga Bethlen sem megy. Semmi se megy. A tőzsdé se megy, a színház se megy, az üzlet se megy. Csak az ország megy. Tönkre.

Windischgrätz albumába

Schultze et decorum est pro „Honszeretet” mori!

Szent Terézia uccái

Irta: KRÚDY GYULA

VI.

Példázat a terézvárosi hitről

Igaz, hogy Terézia városnegyedében körülbelül a Király ucca (annak is csak a párosszámú oldala) az egyetlen, amely kanyarog, mint valamely női hajtincs, nem látni az ucca elejéről még csak az ucca derekáig sem, a legjobb barátok nem beszélhetek át egymáshoz boltjaikból, éppen az ucca kanyarulata miatt. A híres tájékpipametsző például még az ucca közepéről sem láthatta Veisz Antal nevezetes sörházát, ahol valamikor svecháti sört mértek, amelyet az öreg Dreher úr csak kedvenc bécsi vendéglőseinek engedélyezett. (Ezt a Veiszot mindenki zsidónak tartotta a Király uccában, pedig, mint elhalálozásakor kiderült: rendes sváb volt a bormérő, aki a mikri-rendszer alapján harminc esztendeig szerepelt a hitsorsosok között. Igaz, hogy zsidó hitközségi adót nem fizetett, mint ugyanabban az időben a keresztény Tetétleni Ármin doktor.) De azért kanyarognak, legalább is a sors útvesztőiben azok a Teréz-negyedbeli uccák is, amelyeket az Andrássy út mintájára nyílegyenesre építettek.

Az ember, aki naponta végigbandukolt egy életen át például a lármás Teréz körúton, aki naponta megjijdt az özvegy Konti Józsefné nagytrafikját őrző buldogtól, aki mindennap találkozhatott a Terézváros Cyranójával, amint ügyvédi irodájából gyalogszerrel a Dunapart felé, a Házba baktatott (nem is történt ellene akkoriban semmiféle merénylet, csak mióta automobilon jár, nem biztonságos a napi járáskeleése), aki mindennap látta újra éledni, újra nyüzsgögni, életekeldni és frissen megindulni a régebben szokásos jókedvvel a terézvárosi uccákat: az tudhatja megmondani, hogy még a vízmérővel ki-egyesített uccák is mily nagy kanyarulatokat végeztek attól az időponttól kezdve, mióta történetüket megkezdtek.

Harminc év nagy idő egy városnegyed életében is, habár a házakat nem harminc esztendő tartamára építik, az újonnan nyitó boltosok se akarnak bezárni legalább is száz esztendeig, a kávéházak legalább is olyan nagy szakállt akarnak eresztetni, mint az Abázia, de még az uccai kereskedő se gondolja, hogy harminc év előtt feleseréin éhlyét, legfeljebb annyiban változik helyzete, hogy télen friss gyümöles helyett sült tököt vagy gesztenyét árul. És mégis nagyot kanyarodtak Szent Terézia uccái, mialatt harmincszor jelentek meg a kalendáriumok.

Például az a fiatal fiskális, akit a messzi mult időkben, amikor még nem vették véres komolysággal a különböző viceket, hanem azt hitték, hogy a vice arra való, hogy derüljünk rajta: neveztek „terézvárosi pápának“, „terézvárosi rabbinak“, „terézvárosi Trankrédnak“, „Szent Terézia zsidójának“, a „terézvárosi bölcsnek“, mint egykor Deák Ferencet nevezik vala a haza bölcsének, — ez a nagyorrú fiskális se meggy többé gyalogszerrel az uccákon, hogy útközben minden fa- és szénkiskereskedő megszorogassa a kezét, a megtermett boltosnék üzleti kabátjukból (ami nagyon kedves egyenruha egy dolgos asszonyon) nyájasan köszönték, a polgárok igye-

kezzenek neki jóreggelt kívánni, — autóba, még pedig miniszteri autóba ült a gyalogjáró követ. Hiszen addig is látták őt néha egyfogatún, különösen ha valamely kültelki választójával volt dolga. De a pesti világfelfogás szerint az egyfogatú után sohasem következik az autó, legfeljebb valamely rozszant kétfogatú, amely kiérdemelt öregségében a bankba szokta vinni a polgárokat, hogy megtakarított tőkájük után a kamatot felvegyék a házbérnegyed közeldével. Az autóba születni szokás, már kora fiatalágától meg van jelölve az a pesti ember, aki majd valamikor autón nyargal e város uccáin, amikor még a taxinak híre-hamva sines.

Miniszter lett az egykori ifjú fiskálisból, olyan miniszter, amilyenről a zsidók históriájában még eddig nem hallottak: igazságügyminiszter, vagy mint az anglománikusok mondták: a nagypecsét lordja. Ilyenformán megjelent a Teréz körúton az a bizonyos állami automobil, amely Tisza Kálmán híres szürkéi, az utolsó miniszteri fiáker óta oly gyakran változtatja az utasait. — Lám, már ekkor kanyarodott akkorát a Szent Teréz negyedbeli ucca, amelyre még a legvérmesebb álomkeverők sem számíthattak Nem, sehogy sem lehetett valaha a horoszkópba beállítani, hogy a Terézvárosból az út Ferenc József szobájáig, az excellenciás megszólításig, a miniszteri termékig, az emberi hatalmasságok legnagyobbikához, a bársonyszékig vezethessen. Kardhordó Árpád és a többi egykori demokraták, akik valaha különködésből, dachból, sőt sokan jux-ból mint meggyözödésből esatlakoztak a terézvárosi búcsún kibontott lobogó alá, már nem érhatték meg Szent Terézia uccáinak eme nagy kanyarodását. Áronok voltak ők, akik az ígélet földjének kezdetén kifáradtak . . .

De megérték a nagy kanyarulatot, a demokratikus eszméknek sohasem képzelt győzelmét a Szent Terézia templomán örökös kőarkangyalok és esendes szentek, akik mindig vigyáznak a magasságból e városnegyed hívó lelkeire. Hinni kell! — mondták a mult idők emlékei.

Mindegy, hogy milyen valláson, felekezeten vagy párton van az ember: — egy dolog van a világon, amely a sors útjait kanyarítani tudja, ez pedig a becsületes hit. Amint a terézvárosi Cyrano példájából is látható.

(Vége.)

Heti klapanciák

A volt igazságügyminisztert akarták lelöni a bátor lordok. Meg kell adni: rég követtek el ilyen stílusos jusztic-mordot!

Egy svéd előtt tett kijelentései oly gyújtóak Gömbös Gyulának, hogy ezek után egész nyugodtan beállhatna ő svéd-gyufának!

A frizura-versenyen félelemből a nők nem akartak modellt ülni. A fodrászok megnyugtatták őket: hogy egy hajszáluk se fog meggörbülni.

BUDAPEST

Gyanus üzelmek a versenytárgyalások körül

A demokratikus blokk választási programjának egyik legfontosabb pontja annak a *protektív rendszernek a megszüntetése* volt, mely Wolffék uralma alatt teljesen hatalmába kerítette a városházát. Egészen sajátos — túlnyomórészt felekezeti — szempontok vezették azokat, akiknek közmunkák kiadása, állások betöltése fölött kellett döntenieik és sajnos, még ma, a blokk győzelme után sem tudták a blokkbeli bizottsági tagok az elburjázott protekcionizmustól teljesen megtisztítani a főváros hivatalait. Ennek azután megvannak a szomorú eredményei. Az eredmények nem mindig jelentkeznek tényekben, legtöbbször inkább csak annak a szellemnek ébrentartásában, mely elhitheti az érdekeltekkel, *hogy a fővárosnál még ma is csak protekcióval, illegitim úton lehet célnöz jutni.* Hírek kóvályognak pártkasszákról, titkos alapokról s ezeket a kőza mende-mondákat s az így támasztott légkört egyesek arra használják fel, hogy különféle *visszaélések útján* biztos és zsíros jövedelemhez jussanak. Illusztrálásul szolgáljon az alábbi eset:

Néhány nappal ezelőtt egyik nagy fővárosi asztalosüzem főnökét, aki a *Mester ucai városi ház* asztalosmunkálataira pályázott, ismeretlen férflhang hívta fel telefonon.

— Tudomásunkra jutott — mondotta a férflhang —, hogy ön pályázatot adott be a Mester ucai ház asztalosmunkálataira. Ha el akarja nyerni a munkát, jöjjön el kérem ma délután a Baross-kávéházba, ott oly dolgokat hozhatunk az ön tudomására, amik hozzá fogják segíteni a munka elnyeréséhez. Ha eljön, keresse csak N. N. urat. (És itt pontosan közölte vele a nevet.)

Az iparos pontosan megjelent a Baross-kávéházban. Ott egy *magas, szőke, negyven év körüli úriember* mutatkozott be neki azzal, hogy ő rokkant katonatiszt. A férfi jólétesültségét az iparos előtt már az a körülmény is igazolta, hogy tudott az ő pályázatáról. Elmondta aztán, hogy neki, illetőleg *megbízóinak jó összeköttetései vannak* a munka megszerzéséhez. Ennek fejében köteles azonban a munka jövedelméből *bizonyos százalékot leadni a Keresztény Községi Párt részére.*

— Ha megegyezésre jutunk — jelentette ki a közvetítő —, elmegyünk együtt egy Mária Valéria ucai építési irodába, ahol letárgyaljuk a részleteket. Azután ügyvédhez megyünk és szerződést kötünk a százalékra nézve.

Az iparos színleg belement az ajánlatba és erre együtt elindultak az irodába. Útközben a rokkant katonatiszt még elmondta az iparosnak, hogy egy lipótvárosi cég részére is *ők szereztek meg* a főváros által kiírt munkát. Mire azonban az építési irodához értek, késő este lett és az iroda zárva volt. Így új találkát beszéltek meg, de az iparos ezen a találkán nem jelent meg és most kíváncsian várja, hogy a munkát, melynek jelöltjei között első helyen szerepel, *megkapja-e.*

A magunk részéről meg vagyunk győződve, hogy itt *valaki csúnyán visszaél a kereszténypart névével* és talán a rokkant katonatiszt nevével is. Mindenesetre ajánlatos lenne, ha a főváros vezetősége *sürgős vizsgálatot indítana* ez üzelmek felderítése végett.

— Ebből a rendeletről sem lesz lakás! Annak a népjóléti rendeletről, mely a magánépítkezés támogatását úgy képzei el, hogy 18 évre nyolcas kamattal mellett ötven százalékkal járul hozzá az állam az építési költségekhez, úgy a pénzügyi, mint az építészeti szakemberek szerint aligha lesz valamilyes fogantatja. A költségek felének kölcsönként való előlegezése

kevés, a nyolcszázalékos kamattal pedig sok. A hiányzó ötven százalék előteremtése egy 2–3 emeletes bérháznál oly nagy teher, amit a magánépítetők a mai gazdasági és hitelviszonyok mellett elviselni nem tudnak. Aki ma tőkével rendelkezik, 13–15 százalékot kap a pénze után. Ha ezt a pénzt nem gyümöleszteti, hanem építkezésbe fekteti, egyrészt elcsúszik a tizenöt százalék kamattól, másrészt nyolc százalékot kell fizetnie a kölcsönkapott összeg után, ez összesen huszonhárom százalék, ami annyit jelent, hogy végeredményében nem nyolc, hanem tizenegy és fél százalékába kerül az a pénz, amit az ingatlanba investált. A bérház nem hozhat tizenegy és fél százalékot, mert akkor olyan drága házbért kellene megállapítani, amit a közönség nem bír el. Németországban a családi házak építési költségeihez 85 százalékkal járul hozzá az állam. Az építési költségeknek csak úgy volna értelme és csak akkor serkentene a magánépítkezést, ha az állam az egész építkezési költséget rendelkezésre bocsátaná oly módon, hogy azoknak, akik *emeletet akarnak építeni házukra, teljes építési költséget ad és azzal megterheli az ingallant.* A emeletráépítés az egyetlen mód, amellyel ma praktikusán lehet lakást termelni. Ez a szakértők véleménye a felémás, céltalan építkezési rendeletről.

Keresztretjvény az árlejtési pályázatban. A főváros pályázatot hirdet a Mester uca 36. szám alatt épülő fővárosi kislakásos ház bádogos munkálataira. A pályázati blanketta ára ötvenezer korona, a kiírások között viszont egész sor fontos adat hiányzik. Ezek nélkül pedig vagy nem pályázhat az iparos, vagy irreális, túlolesó, illetőleg túldrága lesz a pályázati összeg. Mi lehet ennek a furcsa szórakozottságnak a célja? Csak nem az, hogy reális pályázatot csak azok adhassanak be, akik bizalmasan megtudták a hiányzó adatokat. A többiek pedig fejtsenek keresztretjvényt...

ARANYLÁZ

ROYAL APOLLO

Charlie Chaplin

SZÍNHÁZ

Három bemutató

A színházak krízise a Renaissance és a Belvárosi színházban új helyzetet teremtett. A színészek vették át a két színház vezetését és a két művészársulat beszületés törekvéssel, komoly munkával indult a közönség meghódítására. Egy hét alatt három bemutatót hoztak és a három közül kettő: *Csitri* a Renaissanceban, főként pedig *A kísértés* a Belvárosiban remélhetően a néhez viszonyok közt is megtalálja az utat a nagyközönséghez.

Jean Sarment: „Hamlet házassága“ a Belvárosiban. Az „Arnyhalász“ szerzőjének ez az új darabja tulajdonképpen már le is tűnt a műorról, amikor írunk róla. Szinte érthetetlen, hogy ez az értékes és érdekes darab annyi meg nem értéssel találkozott. Pedig, mint az „Arnyhalász“, úgy a „Hamlet házassága“ is költő műve. — költő, aki mindannyiunk szívéből meríti darabja gondolatát. Azt próbálta megírni Sarment e darabjában, amiről mindannyian el-elábrándozunk néha: hogy volna, mint volna, ha megint előlről kezdhetnők, ha újra kezdhetnők az életet, élettapasztalataink tudatában? — Hamleten és Ophélián próbálja ki a francia szerző, ennek az ábrándos tételnek realizálását és természetesen művében erős szerepet kell juttatnia a szatírának és a tragikomédiának is. A darab költői szépségei valóban megkapóak és ezek Baló Elemér művészi játékában gyönyörűen is érvényesültek. Baló alakítása egymaga is megérdemelte volna, hogy a közönség méltó érdeklődést tanúsítson Sarment új műve iránt és igazán sajnálni lehet, hogy csak amatőrök lelkes tábora előtt arathatót Baló Elemér az „Arnyhalász“-éval vetekedő művészi sikert. Nagy elismeréssel kell megemlékezni *Rolkó Józsefről*, aki híven szólaltatta meg a darab szatírját. — A nő szerepekben *Hollós* és *Vaszary Piroka* egészítették ki a stílusos összjátékot.

Csitri a Renaissanceban. A Vigszínház egykori nagy sikerét a *Csitrít* hozta színre a Renaissance Színház *Gaál Franciskával* és *Somlay Artúrral* a főszerepekben. *Pierre Véber* és *Henry de Corse* bájos darabja csak nagyon keveset kopott a hosszú évek óta, amióta itt először színre került, de mint valamennyi békebeli darab, ez is minden vídamsága mellett némi melábulóval töltötte el a nézőt. A Renaissance jó előadást produkált. *Gaál Franciska* felette bájos volt. *Somlay Artúr* pedig, némi fáradtságtól eltekintve, melyet a későbbi előadásokon bizonyára leküzdött, új sikerre vezette ezt a régi kedves vígjátékot, melynek szereplői közül a kissé túlzó *Vaszary Piroskát*, a kedves *Bacsányi Paulát*, a fiatalos *Hoykó Ferencet* és *Szeghő Endrét* kell még elismeréssel megemlíteni.

Charles Méré: A kísértés. A Belvárosi Színház esztörtökön este mutatta be *Charles Méré* „*A kísértés*“ című négyfelvonásos színművét *Laczkó Géza* kitünő fordításában. Új Bernsteinnak mondják a francia szerzőt, aki pedig ennél a hízeltől építetonnál többre is méltó. A hatáskeltés titkáiból bizonyára sokat tanult Bernsteintől, merített egyet-mást a mozdírányokból is, mindezekben túl azonban költői szépségek és mélységek nyilatkoznak meg darabjában, melynek csendes jelenetei hatásban szinte vetekednek a legerősebb drámai jelenetekkel. A Belvárosi Színház szép és nagy sikert aratott új darabjával, komoly *püblíkumsikert*, amely egyúttal azonban színháznak és szereplőknek is sikert hozott, köztük elsősorban *Simonyi Mária*nak, aki ismét bebizonyította, hogy a viharzó kitérésék és a csendes akkordok egyaránt mestersen szólalnak meg művészi hangszerén. *Kürthy József* különösen a negyedik felvonásban produkált mély, emberi játékot. Kitünő volt *Táray Ferenc* és *Ma-*

tány Antal. A nagyszerű rendezésért pedig *Bérczy Ernőt* illeti a legteljesebb elismerés. (cs. h.)

Kabaré az orfeumban. Persze, hogy akadtak jóbarátaink, akik helyettem aggódnak és szívesen török helyettem a fejemet; ők figyelmeztettek, hogy vakmerő dolog a kabarém halkszavú instrumentumát egy ezerszemélyes színház öblében megszólaltatnom. Persze, hogy mielőtt egy jólmenő kis színházból egy nagyobbá így átmentem volna mindenféle kényszerítő körülmény sürgetése nélkül, magam is végiggondoltam mindezt alaposan. Mindenekelőtt is azt állapítottam meg magamban, hogy a kabaré instrumentumának nem az a lényeges jellemvonása, hogy halkszavú, hanem hogy elmés, derűs és nem lévén a háromfelvonásos színművek kereteibe zárva, függen tud alkalmazkodni az idők változó eseményeihez. Ha nagyobb a terem, egy kicsit hangosabban beszél az ember; attól az elmésség nem lesz durvább, amint hogy a trágárság sem válik szalónképessé, ha halkan suttogja el az ember. Dinamika-kérdés az egész. A lényeg az, hogy sok olcsó hely lévén az orfeumban, sok olyan intelligens ember jöhet el, akit manap — sajnos — a magas helyár hermetice elzár a művészeti élvezetek elől. Ha föl fogok nézni az orfeum színpadáról a karzatra, tudni fogom, hogy egy szellemi igényeiben választékos közönség ül ott, amelyhez nem leszállani kell, hanem — fölemelkedni. És ez az, ami ezt a pár soros írást a demokrácia közlönyében helyévalóvá avatja. (Nagy Endre)

* **Majomszínház.** — Herczeg Ferenc új bohózata a Vigszínházban. — Herczeg Ferenc ünnepelésének betetőzése lesz a Vigszínház jövő szerdai estéje, amikor először kerül színre az illusztris író legújabb színdarabja, a

Majomszínház.

A rendesen is fokozottabb érdeklődés előzi meg a premiért. A Vigszínháznak külön jubileuma ez a bemutató; éppen huszonöt évvel ezelőtt, 1901 február 8-án adták először az „Ocskay brigadéros“. Azóta a „Gyurkovics lányok“ a „Balatoni rege“, „Kéz kezet mos“, „Déryné ifjasszony“, „A kivándorló“, „Kék róka“, „Aranyborjú“ és a „Sirocco“ szerelek a Vigszínház közönségének felejthetetlen estéket.

Mindezekről a munkáktól különbözik a „Majomszínház“, Herczeg Ferenc új bohózata, amely tréfás fantasztikumot kever a vidám valóságba és teljesen eredeti cselekményt visz a színpadra. Nagyszerű feladatok várnak a szereplőkre, elsősorban az előadás vendégművésznőjére, Bajor Gizire, aki a majomkisasszony szerepében először lép fel a Vigszínházban. Két partnere lesz: Rátkai Márton, az előadás másik vendége, aki egy teljesen modern urfírt játszik és Rajnai Gábor, a majom „Franklin-kapitány“ szereplője, Góthné Kertész Ella művészete egy arisztokrata hölgy személyiségében érvényesül. Fűzess Anna, Lázár Mária és Sitkey Irén adják a főbb női szerepeket. A Vigszínház legkiválóbb művészei vezetik a nagyszemélyzetű együttest. Góth Sándor, Lukács Pál, Szerényi Zoltán, Béla Miklós és Bérczy Géza fontos feladathoz jutottak.

Egészen különleges produkció azoké a művészeké, akik a majom-társaságot képviselik. Gárdonyi Lajos, Maklár Zoltán (első fellépés), Boross Géza, Mály Gerő és Pártos Gusztáv játsszák ezeket a groteszk és mulatságos figurákat. Emberek és majmok találkozásából és összeütközéséből adódik a bohózat bonyolalma.

A tropikus színhelyt ábrázoló díszleteket Málnai Béla tervezte, a kosztümöket Faragó Géza tervei szerint készítették. A zenei rész Stephanides Károly munkája. Rendező: Jób Dániel.

A jegyek árusítását az első öt előadásra szerdán kezdik.

Örültségek van minden este a közkedvelt *Papagáj Kabaré* (Erzsébet körút 33.) színdarabjának új műsorának. *Előadás után* világvárosi táneműsor szórazoztatja a közönséget.

„Pukkadjanak meg az ellenségeim!“ *Galantai Gyula* anekdóta-gyűjteménye (Csendélet a könyvesboltban szerzője) sajtó alatt. Előfizetők dedikált példányt kapnak.

Kis Komédia

Lelépés — A „Rézi“ — Aug'um Aug' — Elmegy a Berfa — OTT és STEINHARDT — Kezdeté 8 órakor

MOZI

**Hét amerikai filmsztar
egy műsorban****Három szerelmes szép asszony
Rin-Tin-Tin, a toronyőr**

Mae Mac Avoy, Mary Prevost, Pauline Frederick, Mary Carr,
Lew Cody, Louise Fazenda, Rin-Tin-Tin.

Az UFA Filmszínház és az Orion Színház csütörtöki
bemutatója.

Tudtul adtuk már a nagyközönségnek, hogy a *Warner-gyár* rendezői versenyének két első nyertes filmjét egy műsorban hozza ki az *UFA Filmszínház* és az *Orion Színház*. Ebből az alkalomból mint különös ritkaság kell feljegyezni azt, amit már a fenti címben is kifejeztünk, hogy hét filmsztár csoportosul egy műsorban, hogy sikerre vigyen két amerikai alkotást. Kíváncsian várjuk a közönség véleményét, vajjon a két film közül melyiknek fogja nyújtani a pálmát: *Ernst Lubitsch*-nak-e, aki a *Három szerelmes szép asszonyban* nemesak eleganciát, előkelőséget és gazdag kiállítást vonultat fel, hanem az emberi érzések és megfigyelések színskálájával brilliroz, avagy *Owen Dawis*-nek, aki *Rin-Tin-Tin*-nel és remek színészekkel csináltat bámulatraméltó produkciót.

Corvin Színház és Kamara

Február
18-tól 24-ig

2 **vígjáték**
világattrakció

(csütörtöktől
szerdájig
bezárólag)

Egy perc 12 előtt

Egy újságíró kalandjai 7 felvonásban

Főszereplő: **Luciano Albertini**

Az utolsó bravur

Vígjáték 8 felvonásban

Főszereplő: **Jonny Hines**

Előadások a **CORVIN**-ban csütörtökön fél 7 és 9, hétköznap 5, egynegyed 8, fél 10, vasárnap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10 órákor. — A **KAMARA**-ban hétköznap 4, 6, 8, 10, vasárnap egynegyed 4, 5, háromnegyed 7, fél 9, 10 órákor

**Esténként megszűnik a gond
120 percig tartó bánat-szünet**

A mai nyomasztó időben sokan sóhajtának fel aképpen, hogy csak egy félórára szeretnének megszabadulni a rájuk nehezéd gondoktól. Csak egy félórára, amely után könnyebben vennék fel a hareot azzal az ellenséggel, amely most minden budapesti embernek alattomosan örli az idegeit.

A félóra helyett két órára való búfelejtőt hozott össze Budapest három népszerű filmszínháza, a *Mozgókép-Otthon*, *Uránia* és *Capitol Filmpalota*. Műsorára tűzte *Charlie Chaplin* falrengető burleszkjét, amely *Grand Hotel Mucsá* címmel kerül a közönség elé. Másik nagy burleszkje *Tempó! Biberó!!* amelyben bátor és botor *Biberó* barátunk bonyolódik bajba és amellyel bearanyozza a bánatos budapestiek boldogtalan búval bélelt életét. *Biberó új fiú, de holnapután már mindenki ismeri. Vakmerő* artista-mutatványokat produkál, amelynél nem tudjuk, hogy bámuljunk-e, vagy kacagjuk. Két pompás burleszk egészíti ki a kétórás burleszkműsort, amely hivatva van új életet önteni az elfáradt budapesti polgárba.

Az *Uránia* a *Chaplin*-film helyett *Scott kapitány* expedícióját mutatja be, amely *Az örök csend hazája* címmel járta be diadalmasan a világot. Ez a film nem útleírás, ez a film hőskötemény azokról, akik önzetlenül hazájukért és a tudományért haltak vértanuhalált.

A *Mozgókép-Otthon* és a *Capitol Filmpalota* műsora tehát *Grand Hotel Mucsá, Tempó! Biberó!!* és a két burleszk. Összesen 19 felvonásra való kacagás.

Az *Uránia* műsora *Az örök csend hazája* (7 felvonás), *Tempó! Biberó!!* (8 felvonás) és a burleszkek.

Emel jobb műsort — csak igérni lehet!

Budapest Világváros!

a körüli Royal-kávéházban délután és este
csak az úri közönség táncol
Jazz band! Szolid árak!

PALACE FILMSZÍNHÁZ

Az amerikai hadiflotta közreműködésével készült a

Minden poklon át

című attrakció nagy tengeri ütközete

Főszereplő: **RALPH LEWIS**

A legszebb filmszínész (Vladimir Gaidarow) játssza az

ÉLJEN AZ ÉLET

című mondain regény főszerepét

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órákor

CHARLIE CHAPLIN

legújabb és legutolsó burleszkje: **GRAND HOTEL MUCSÁ** — Csütörtökön a nagyszerű burleszkműsor keretében
Mozgóképotthon — *Capitol filmpalota*

Üzenet a nemzethez!

Scott kapitány utolsó levele, amelyet *Az örök csend hazája* című filmben látható délsarki expedícióban írt meg. —
R hatalmas filmet kizárólagos joggal mutatja be csütörtökön az

Ma életben maradunk, régét regélhettem volna bajtársaim szívós erejéről, kitartásáról és hősiességéről, — regét, amely minden szívet megmozdítana. Ezek az egyszerű följegyzések és halott testünk mondják el a mesét. De bizonyos, hogy a mi hatalmas és gazdag hazánk nem hagyhatja cserben szeretteinket. **R. SCOTT**

URÁNIA

SZOCIÁLPOLITIKA

Törvényjavaslat a magántisztviselők ellen

Irta: KREUTZER LIPÓT

A pénzügyminiszter nemrég törvényjavaslatot szerkesztett különféle értékek „valorizációjáról”, ezt a törvényjavaslatot egyelőre félretette és kiragadta belőle azt a fejezetet, amely a *magánalkalmazottak nyugdíjának* a „valorizációjáról” szól. Külön törvényjavaslat formájában benyújtotta a nemzetgyűlésnek, a pénzügyi bizottság már letárgyalta és a jövő héten a nemzetgyűlés plénuma elé kerül az a törvényjavaslat, amely *megszerzett jogok elközbását, sok ezer ember nyomorúságát, családok pusztulását fogja jelenteni.*

Máskor, elmúlt korszakokban, amikor törvényjavaslatot terveztek a dolgozó rétegek életviszonyainak a szabályozásáról heteken át tárgyaltak az érdekeltelekkel és az ilyen tárgyalások eredményeként készült el az első törvénytervezet után a különböző jogos kívánások figyelembevételével a *komoly* törvényjavaslat. Most, hetekkel azután, hogy megvolt a törvényjavaslat, *nagykésőre* ankétet rendezett a pénzügyminiszter, kétszer, kontradiktóris formában, egyszer külön az alkalmazottakkal, és azután külön a munkaadók érdekképviseleteivel. A munkaadóké volt az utolsó szó, és a *bankok sürgetésére* terjesztette be a pénzügyek minisztere ezer súlyos politikai ügy közepett ezt a javaslatot, a tárgyalását sürgősnek jelezte, mert a munkaadók akként informálták, hogy a nyugdíjvalorizációs törvényjavaslat és az aranymérleg között szoros az összefüggés, az aranymérleg pedig a részvényes vállalatoknak, korábbi miniszteri rendelet alapján *április végéig* el kell készíteniök.

Ausztriában is, Németországban is, megszerkesztették a részvénytársaságok az aranymérlegeiket anélkül, hogy a nyugdíjvalorizációról külön törvényt alkottak volna. A mi lehetséges volt túl a határon, — minálunk is lehetséges, de a pénzintézetek ennek a hamis tételnek a hirdetésével kiharcolják a nyugdíjvalorizációs törvény sürgős megteremtését. A részvényes vállalatok a múltban a nyugdíjat a tisztviselők befizetéséből, a maguk hozzájárulásából és az évi jövedelemből fizették. *A nyugdíj folyósítása soha nem történt a társasági vagyon felhasználásával* és most mégis a vagyonesők-kenés arányában akarják a tisztviselők nyugdíját csökkenteni.

Ha majd az aranymérleg azt mutatja, hogy a vállalatnak 30 százalékra csökkent a vagyona az 1914-es mérleg tiszta vagyonával szemben, akkor a tisztviselő az öt megillető nyugdíj 30 százalékát kapja csak. Mit jelent ennek az arányszámnak az elve számokban? Ha valakinek 20 évi szolgálat után havi 5 millió korona a jövedelme, akkor nyugdíjazása esetén 20 évi szolgálat után járandóságának 60 százalékát kapja, vagyis kap havi 3 milliót. A 30 százalékos arányszám szerint *havi 900 ezer koronát fog kapni, ebből az összegből éljen meg nőstül, családostul.*

A 20 évi szolgálat példáját azért emlitem, mert ez a javaslat, mihelyt törvényre lesz, módot ad a vállalatoknak, hogy tisztviselőiket, akiknek már letelt a 10 évi szolgálati idejük, akik már „nyugdíjkepek”, oleőso pénzen szelnek eresszék. Eddig főként olyan tisztviselők kerültek a B-listára, akiknek 10 évnél kisebb a szolgálati idejük, most szabad a vásár és elkövetkezik a *tisztviselők tömeges elbocsátása „valorizált” nyugdíj alapján.*

De a 30%-os arányszám nem is minimum, — ilyen háromféle van, 10%-os arányszám kimutatásáig, *10 százalék*, 10-től 20-ig terjedő arányszám kimutatásáig *20 százalék* és 20-tól 25-ig terjedő arányszám esetén *25 százalék* a nyugdíj valorizációja.

Az alkalmazottak kérték, hogy a *minimális arányszám nagyobb legyen*, hogy a százalékos minimum szerény *létszámot* jelentsen, hogy a nyugdíj évenként egyenletesen emelkedjék, amíg, mondjuk, 10 év múlva elérí a teljes értéket. Hiszen a nyugdíjalapot az elkövetkező években a vállalatok a tisztviselők megfelelő hozzájárulásával megint életképesekké tehetik, refundálhatják. És ha valamely vállalat nem bírja a terhet, azt ajánlottuk, forduljon a bírósághoz, teherviselő képességének megállapítása végett. Ezeket a javaslatokat nem fogadták el és nem fogadtak el egyéb javaslatokat sem, amelyek a komoly jogorvoslat lehetőségeit megadták volna.

Ez a készülő törvény, amely a jogerős bírói ítéleteket is megsemmisíti, amely a szerzett jogokat súlyosan megnyírálja, amely annyi embert megfoszt eddigi életmunkája eredményeinek nagyrésztétől, *voltaképpen törvény a magántisztviselők ellen.* Európában sehol nincsen párja, és a magántisztviselők harcolni fognak ellene akkor is, ha belekerül a törvénykönyvbe, harcolni fognak ellene, amíg elkövetkezik a korszak, amelynek olyan lesz a szociális programja, hogy a gyöngéket oltalmazza meg az erősebbek ellen.

KÖZGAZDASÁG

Bachertől Hönichig. A Viktória malom válságát rendezték... Drágán, de rendezték. A rendezés árát az egész közgazdasági élet megfizette, de megadta *Bacher* Emil is, akit a csikáigói spekuláció lesodort a malomipar diktátori székéből. Ezt a letűnést nyomon követte *Hönich* Henriknek, a Concordia malom vezérigazgatójának rejtélyes eltűnése, ami mögött egy tragikus életösszeomlást sejt a közvélemény. Akik ismerték Hönich Henriket, kifogástalan, becsületesen gondolkodó, dolgos embernek mondják, aki nem anyagi és nem vállalati, hanem egyéni, fizikai és szellemi összeroppanás után menekült a halálba. Lehet, sőt valószínű, hogy így van, de a közvélemény, amely a malomigazgatók ily gyakori leéltűnéseit nem tudja elvonatkoztatni a malmok helyzetétől, ezekben a jelenségekben a malomipar válságának súlyos tüneteit ismeri föl. A Viktória-krach épűgy a tőzsdén robbant ki, mint a Concordiáé és a tőzsde szimatja nem csal. A Viktória példája kétségtelenné teszi, hogy Magyarország legrégibb, legfejlettebb, exportra berendezett iparága az értékesítési krízis nehézségeivel küzd, még pedig *reménytelenül*, aminek legfőbb okát abban kell látnunk, hogy a mai kormányzati rendszer nem szolgálja a közgazdasági élet érdekeit. A malomipar, s általában a közgazdasági élet szanálásának kulcsa a kormány kezében van, amelynek külpolitikai tevékenysége nem terjed odáig, hogy a magyar ipar és kereskedelem útjából elhárítsa az akadályokat.

A Hermes és az Interexim fúziója. A „Hermes” Magyar Általános Váltóüzlet Rt. és az ugyanezak a Magyar Általános Hitelbank érdekkörébe tartozó Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Rt. (Interexim) rendkívüli közgyűlései ez évi március 1-én fognak a társaságok egyesülése iránt határozni. A Hermes igazgatósága javasolni fogja a 250 millió korona alapítékének 100.000 darab új 2000 korona névértékű részvény kibocsátása által 1.200.000.000 K-ra való felemelését oly módon, hogy a befolyó felpénzből a régi 500.000 darab részvény 500 K névértéke darabonként 1500 K-val felemeltetik; az új részvények 5:1 arányban 1925. július 1-től kezdődő osztalékjogosultsággal a régi részvényeseknek ajánlatnak fel. Az Interexim 600.000 darab részvénye 1:1 arányban Hermes részvényekre fog kicseréltetni, mely célból a Hermes alapítékéjét 1.200.000.000 koronáról 2.400.000.000 koronára emeli fel. Az Interexim áruüzleteinek folytatása céljából az eddigi cég és szervezet felhasználásával a Hermes érdekkörében új társaság fog alapítatni. Ugyanezen közgyűlésen *Russo* Illés, *Reiss* Jenő dr. és *Perényi* István dr.-nak a Hermes igazgatóságába való beválasztását fogják javasolni. Ertesülésünk szerint tervbe van véve *Russo* Illésnek a társaság alelnökévé való megválasztása, míg *Reiss* Jenő dr. mint administrateur délégué fog az egyesült társaságoknál aktív működést kifejtteni.

DEMOKRATA ÉLET

A Vázsonyi-ellenes merénylet és a Demokrata Körök

Budapest valamennyi demokrata szervezetét csatasorba állította az a gyáva és aljas merénylet, amelyet a párt nagynevű vezére, Vázsonyi Vilmos ellen követett el a fajvédelem két elvetemült mániákusa.

Kedden este valamennyi kerületi szervezet helyisége szorongásig megtelt lelkes polgárokkal, akik nehéz napi munkájuk befejeztével sereglettek össze, hogy egyrészt örömeiket fejezzék ki a vezér megmenekülésén, másrészt, hogy éles szavakkal bélyegezzék meg azt a gyalázatos uszítást és féktelen igaztást, amely hetek óta rendszeresen folyt Vázsonyi személye és a franküggyben való igazságkereső munkája ellen a terroristák és a félkézliberálisok sajtójában. Undorral beszéltek az amnesztiás csalóról és zsarolóról, aki revolvért szegzett a feddhetlen múltú, ragyogó jellemű Vázsonyi melléne és a vitéz levente-oktatóról, aki egy 37 éves védtelen emberre fegyveres kézzel támadott. Rendkívül izgatott volt a hangulat a belügyminiszterrel és azokkal az egységspárti képviselőkkel szemben, akiknek Vázsonyi-ellenes kijelentései valósággal lovat adtak a gázságok elkövetésére könnyen kapható desperádók alá.

A Központi Demokrata Körbe minden hívás nélkül, szívük parancsát követve százával és százával özönlöttek Budapest demokrata érzelmű tekintélyes polgárai, hogy Baracs Marcell dr. elnökletével rögtönzött négyülésen tiltakozzanak a merénylet és ama rendszer ellen, amely az ilyen gonoszított kiterjesztését tűrte és lehetővé tette. Baracs Marcell dr., Pusztay Károly, Kakulyai Károly, Vitéz Aladár, Főrös János, dr. Pósta Sándor, Tarr Béla, Baracs Marcellné, Pakots József, Nagy Vince és Farkas István voltak a gyűlés szónokai, akik valamennyien forró szavakat találtak a vezér iránt való ragaszkodás kifejezésére és megvételüket fejezték ki azok ellen, akik a franküggyből az igazság eltussolásával akarnak hazafias glóriát fenni homlokuk köré.

Amikor Vázsonyi Vilmos a pódiumhoz vezető ajtóban megjelent, mint egy ember ugrott fel a gyülekezett. Percekig harsogtak az éljen, a taps, zsebkendők lobogtak, sokan könnyeztek a meghatótságtól. A sok ünnepléshez és a még több harsogó szokott vezér szótlannul, lehajtott fejjel állt a rajongás feléje áradó hullámmásában. Arcán valami keserű, fájdalmas vonás, homlokán piros folt: az ölombot nyoma, mely a rendőri jelentés szerint néhány órával a merénylet után már nyomatlanul el is tűnt. Aki tanuja volt annak az elszántágnak és lelkesedésnek, mely a főváros száz és száz ezer demokrata és liberális polgárainak ezen a négyülésen megjelent küldöttét áthatotta, erőt és vigasztalást merített a jövőre, azt a biztos tudatot, hogy itt hasztalan kísérleteznének füttyküssel, revolverrel, a terror minden politikai hatalmával a sötétség himpellérjei:

minden új atrocitást kíméletlenül eltiporna az öntudatos polgárság, amely az ország jóhírnevét, a munka becsületét és a nemzet jövőjét védi, mikor a bandita-szellem föltámadása ellen védekezik.

Pakots és Fábán a Ferencvárosi Demokrata Körben

Forró ünneplésben részesítették Vázsonyi Vilmost a Ferencvárosi Demokrata Kör (Központ) szerdai társasvacsoráján. A klub hatalmas terme alig tudta befogadni az impozáns közönséget. Sokan az előszobában állva hallgatták a beszédeket.

Dr. Lendvay Andor főtitkár üdvözölte a kör vezetősége nevében a vendégeket, majd Hegymegi-Kiss Pál képviselő emelkedett szólásra.

— Bethlen azt mondotta — kezdte beszédét —, hogy az ő becsülete az ország becsülete. Ettől a kijelentésétől sok ember érezheti magát sértve. Elsősorban az a nyolc millió magyar, akiknek békéjét és megéhetését kalandorok új és új vállalkozásokkal teszik lehetetlenné. Nekünk van egy nagy követelésünk az egész világgal szemben. Belekeveredtünk a nagy nemzetek harcába és a haronak mi, kis nemzet, adtuk meg az árát. Ezt az árát, a trianoni békét nem fogjuk elismerni soha, küzdünk ellene minden erőnkkel, de tiszta fegyverekkel és felháborodottan tiltakozunk az ellen, hogy kalandorok bűneik fedezésére ezt a mi nagy fájdalomunkat tartásuk maguk elé védőpajzsul. Küzdeni kell ellene a becsület fegyverével, összetartással és én meg vagyok győződve, hogy el fog jönni a mi belső Locarnonk, melynek megvalósulása ma csupán egy emberen múlik, Bethlen István grófon, aki álljon félre, még pedig haladéktalanul! A keddi merénylet annak a példátlan uszításnak volt az eredménye, ami Vázsonyi ellen a kormány szeme előtt és türelmével hetek óta folyik. Vázsonyi Vilmost én ma a legnagyobb magyar politikuskak tartom, akinek tanítását és vezetését mi fiatalabbak szívessé fogadjuk el. A nemzetgyűlésen akadt néhány fiatal képviselő, aki őt a gúny fegyverével akarta megsebezni. Nos, Vázsonyi megmutatta, hogy ő más sebekről sem fél, amikor szembenállt támadóival és őket botjával a maga részéről is lovagá ütötte, az aljasság és becsületesség lovagjává.

Hegymegi-Kiss nagyhatású beszéde után Fábán Béla képviselő szólalt fel. — Ma a kérdésem idejét éljük — mondotta —, a kérdéseket, amikre soha nincsen válasz. Vázsonyi ellen merényletet követtek el és a tettesekről kiderül, hogy köztisztviselők voltak. De nem olyan közhivatalnokok, akik régi munka jogán vannak ezen a pályán, hanem olyanok, kik most jutottak állásukba, amikor becsületben megöszült tisztvisel-

őket tesznek évtizedes szolgálat után B-és C-listára, nyugdíjba. A mostani merénylet, Molnár úr, a fővárosnál volt adóügyi ellenőr, ő képviselte az erkölcsöt, a tisztességet, a törvényt az adófizető kereskedővel szemben. Ő turkált a könyveiben, ő jelentette fel és az ő feljelentésére indítottak ellene eljárást. Kérni, kinek az ajánlására jutott be a fővárosba Molnár és ki és milyen alaptól fizette Vannay Lászlót, a levente-oktatót, aki a gyermekeket oktatta rendre, fegyverre és hazaszeretetre. Megint feljárnak a patkányok a csatornák mélyéről. Hát mi ezeknek a sötét árnyaknak azt üzenjük: vissza tisztelt gyilkos urak, vissza az orgoványi erdőbe, vissza a csatornába, a főváros polgársága és munkássága nem fogja tűrni, hogy az országot ismét visszataszítsák a jog- és életbizonytalanság ama mocsarába, amelyből már sikerült kiemelkednie.

Most Pakots József képviselőt kívánták hallani.

— Mindazokért az eseményekért — mondotta —, melyek néhány évtől óta ismét feldulják az ország nyugalmát, a kormány felelős. Tiltakoznak az ellen, hogy ez az ország kártyavár, mely összeomlik, ha épületéből kihúzzák azt a kártyát, melynek Bethlen István a neve. A franküggy ismeretlen hősei pedig miért nem jelentkeznek önként, ha tényleg a hazáért Scaevolák, akik a saját kezüket égetik el a hazaszeretet oltárán, ők a mások kezét akarják csak megégetni.

Pakots nagy lelkesedéssel fogadott beszéde után Schubert Sándor dr. szólalt fel a függetlenségi párt nevében.

— Néhány nappal ezelőtt — úgymond — megjelent nálam egy régi alkalmazottam, aki kijelentette, hogy azért jött, hogy rajtam keresztül figyelmeztesse Vázsonyit, vigyázzon magára, mert egy sörházúcai társadalmi klubban elhatározták, hogy villája összes ablakain, ahol a franküggyben tárgyalások folynak, egyszerre fognak belőni. Én akkor telefonáltam Vázsonyinak és kértem, hogy tartsa este az ablakredőnyöket zárva, de Vázsonyi azt válaszolta: Azért sem, löjjenek be a kutyák, ha mernek!

A közönség percekig lelkesen ünnepelte a pártvezért.

Vázsonyi Vilmos gyásza. Azon a napon, amelyiken orvmerénylet támadta meg Vázsonyi Vilmost, ragadta el a halál hosszú szenvedés után nővérét, özvegy Takács Jakabné, született Weiszfeld Mariskát az élők sorából. Családjának szentelt, áldásos élet szállt vele a sírba, és őszinte részvét kísérte utolsó útjára. A temetésen, mely csütörtökön volt, az elhunyt testvéreire, Vázsonyi Vilmoson, Jenőn és Paulán, valamint a család többi tagjain kívül a demokrata körök vezetői és a politikai, városi és társadalmi élet kitűnősegei jelentek meg. A koszorúkkal borított ravatal fölött dr. Hevesi Simon főrabbi mondott mélyhatású gyászbeszédet, majd Abrahamsohn Manó főkéntor és az Operaház kórusának gyászzenekétől kísérve becsátották le a koporsót a sírba.

Lux Terka előadása. Kedves és illusztris vendége volt szombaton este a Központi Demokrata Körnek.

Lux Terka, a kiváló író nő tartott felolvasást a ma problémáiról, a gyűlölködésről, az irredentáról, a zsidókérdésről, melyeket a maga érzékeny asszonyi lelkén keresztül figyelt meg és boncolgatott. A nagy tetszéssel fogadott előadást *Pető Ernő* dr. vezette be és ő, valamint *Gáspár Fülöp* mnodottak érte a kör vezetősége nevében köszönetet. *Dr. Csörgő Hugó*, *A Polgár* felelős szerkesztője Lux Terkát, mint a régi *A Polgár* illusztris munkatársát köszöntötte. Ezt megelőzően dr. *Földváry Béla* mondott tagavató beszédet.

Hangverseny. A *Demokrata Barátok Asztaltársasága* vasárnap este jólsikerült műsoros táncmulatságot rendezett a Központi Demokrata Körben, melyen *Vázsonyi Vilmos* és családja is megjelent a párt több vezetőtagjának kíséretében. A műsoron többek között *Somló József*, az Operaház tagja, *Strausz Magda*, táncművész és *Acher Oszkár* előadóművész szerepeltek. Az előadást reggelig tartó tánc követte.

Szervezkednek a kerületi választmányok. A főváros kerületi választmányainak blokkbeli tagjai vasárnap délelőtt értekezletre gyűltek össze az *Erzsébetvárosi Demokrata Kör* helyiségében. Az

értekezlet célja az volt, hogy a kerületi választmányok között bizonyos együttműködést teremtsen meg. Az értekezlet elhatározta, hogy *kéthetenként kerületi választmányi megbeszéléseket hívnak össze*, melyeken minden kerület két-két taggal képviselteti magát.

Szavá tették, hogy a kerületi választmány tagjai egyes kerületekben még ma sem kapták meg *archeques igazolványait*, melyek hiányában képtelenek bizonyos hivatalos ügyekben eljárni. Van-
nak kerületi előjárók, akik a választmányról tudomást sem akarnak venni és kívánságai felett vállvonogatással térnek naprendre. Kifejezték az értekezlet annak a kívánságának, hogy a *Fővárosi Közlönyt* a választmány tagjai is megkapják ügyszintén a *BESZKÁR* utaljon ki a választmány tagjainak is igazolványokat vagy legalább is kedvezményes jegyeket, mert annak, aki *szegényügyekben és közérdekű eljárásokban* szaladgál, legalábbis annyi joga van ezekhez a kedvezményekhez, mint bizonyos társadalmi egyesületek tagjainak.

Szavá tették az értekezleten azt is, hogy a népjóléti minisztérium átirata folytán kinevezett *népjóléti megbízottak között a blokk egyetlen helyet sem kapott*, nyilván azzal a tendenciával, hogy a lakossággal való közvetlen érintkezésnek ettől a módjától megfoszszák.

Gál Jenő ünneplése. Meleg és meghitt társasvacsora keretében ünnepelte kedden este a *Lipótvárosi Demokrata Kör* elnökét, *Gál Jenő* dr.-t 25 éves házassági évfordulója alkalmával *Hegedűs József* dr. és *Kálnoki Izidor* (Vulpes) köszöntötték fel az ünnepeket, majd *Gál Jenő* dr. válaszolt meghatottan.

Apponyi Albert a Lipótvárosban. Nagy és előkelő közönség jelenlétében tartott előadást pénteken este *Halmai Elemér* dr. az ismert publicista a Lipótvárosi Demokrata Körben a magyar külpolitikáról. A hallgatóság sorában ott voltak *Apponyi Albert* gróf, *Strausz István* és *Sándor Pál* nemzetgyűlési képviselők, *Ripka Ferenc* főpolgármester, *Marenyi gróf* tábornok, *Neményi Imre* dr. államtitkár és a demokrata élet sok kitűnősége. Az előadást, melyet *Gál Jenő* dr. vezetett be és köszönt meg, végigvitt az egész magyar külpolitikán a kettős szövetség megalakulásától kezdve a hármasszövetség tragédiáig, majd a mai magyar külpolitikai eseményekkel foglalkozott *Apponyi Albert* nézőpontjából, akinek az előadó régi munkatársa.

A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör kedden népes társasvacsora keretében tiltakozott a *Vázsonyi Vilmost* ért ortámadás ellen és ragaszkodásáról biztosította a vezért. A vacsorán *Weiller Ernő* dr., *Vitéz Aladár*, *Kunos Ignác* és *Vörös János* szólaltak fel.

NŐMOZGALOM

A Női Csoport üdvözölte Vázsonyit

Azon a nagygyűlésen, amelyen a demokratikus ellenzéki pártok vezetői, valamint a Nemzeti Demokrata Párt összes kerületi szervezetei ünnepelték *Vázsonyi Vilmost*, az ellene elkövetett merénylet meghusulása alkalmából, a *Nemzeti Demokrata és Szabadelvű Nők Csoportjának* képviselőiben részt vett *dr. Baracs Marcellné* elnökasszony is. A Női Csoport országos elnöke a következőket mondotta felszólalásában:

— Nem hivatalból beszélek én itt tulajdonképpen. Nem az én asszonyi felháborodásomnak adok most kifejezést, hanem *valamennyi asszony felzúdulása* szól belőlem, bár egyikkel sem beszéltem még. Ismerem a mi asszonyainkat, és tudom, hogy most nincs egyetlenegy sem közöttünk, aki velem ne érezne, aki a legnagyobb felháborodással és kétségbeeséssel ne gondolna a merényletre. Minden becsületesen gondolkodó asszonynak bánatba borul a lelke, szegénytől és fájdalomtól égünk. Szegénytől, hogy a női nem szüli ezeket a vad, elvakult embereket, de mégis büszkeséggel, hogy *egy asszony volt a tömegben az első, aki az orvtámadó elé vetette magát, hogy ha kell, életével védje meg Vázsonyi Vilmost*. Az a kis piros csík, ami ott van most a vezér homlokán — egy nagy fekete folt a nemzet becsületén. És *Vázsonyi* ezzel a kis sebbel megszünt egyn, ember lenni — *szimbólum lett ő, az igazságnak, a régi magyar becsületnek a szimbóluma, és mi ezt alángoló oloszopot kidönteni nem engedjük, mert soha jobban hozzá-*

láncolva nem voltunk, mint éppen ma. Fájdalomtól ég a mi lelkünk: hát a barbárság még mindig gyilkos fegyvert emelhet az emberi élet ellen! Föllázad vérünk és ez a sok vérző asszonyi szív üzen most. Üzen a vezérnek, *Vázsonyi Vilmosnak*: „A kitörő öröm és hódolat ünneplő üdvözlése a mi vezérünknek! *Utlat és megvétel a gyáva merénylőknek!*“ A nő lelke irtózva fordul el a véres kezektől. Nem, nem ezek a kezek mentik meg a pusztuló Magyarországot, ezek csak a sirt áshatják meg számra... Az asszonyok nevében kiáltom ezt oda nekik, a vergődő, nyomorban, kegyetlen kétségbeesésben gyöttrődő magyar asszonyok milliói nevében, akik *Alljt!* sikoltanak e rettenetes úton.

Pártélet, szervezkedés

A Nemzeti Demokrata és Szabadelvű Nők XV. választókerületi csoportja február 15-én nagygyűlést tartott, amelyen igen nagy számban jelentek meg a kerület asszonyai és leányai. Az országos elnökséget *dr. Baracs Marcellné* elnökasszony és *dr. Bródy Ernőné*, a szociálpolitikai osztály elnöke és *dr. Jeszenszky Gellért* képviselték a nagygyűlésen.

Kanisay Dezsőné, a kerület fő szervezője és elnöke, lelkes szavakkal nyitotta meg a gyűlést. Felhívta az asszonyokat a szervezkedés kiszélesítésére, a taggyűjtés serény munkájának lankadatlan folytatására. Majd *dr. Bródy Ernőné* részletesen ismertette a Vázsonyi-ebédek jelentőségét és kérte a kerület Női Csoportját, támogassák ezt a nemes akciót minél nagyobb mérték-

ben. A nagygyűlés ezután elhatározta, hogy a kerület első nagy pártvacsoráját *március 30-án este 8 órákor* rendezik, amelyre ezúton is minél nagyobb számban hívják meg a Női Csoport tagjait.

A XVI. választókerület

Női Csoportja a Thűköly út 80. szám alatti párthelyiségében e hó 10-én tartott szervezkedő gyűlést. *Benedek Dezső* kerületi elnök üdvözölte itta női táborát és biztosította a csoportot a férfiak támogatásáról. *Özv. Révész*né, kerületi elnökasszony beszélt ezután, majd *dr. Baracs Marcellné*, országos elnök ismertette a női mozgalom jelentős céljait. *Dr. Szentirmay Imréné*, a politikai osztály elnöke a belső politikai helyzetről szólt, végezetül pedig *dr. Timár Sándor*, február 11-én, Budán, a III. kerületi Explanade-szálóban a

III., IV. és V. választókerületek

Női Csoportjainak vezetői teadélután keretében jöttek össze, hogy a szervezkedés teendőit megvitassák. A három kerület női csoportjának *Buday Emilné* válaszolt a munka kereteit. Egymásután szólaltak fel *dr. Gattei Hugóné*, *Szemeré Samuné*, *Mauther Emilné*, *Biró Hugóné*, *Herzog Lipótné* és *Szegő Aladárné*.

A Belváros

demokratikus női csoportja is az elmúlt héten tartotta szervezkedő ülését, amelyen az országos elnökséget *dr. Baracs Marcellné*, *dr. Bródy Ernőné* és *Jeszenszky Gellért* képviselték. *Posta Sándor* dr., a Belvárosi Demokrata Párt elnöke és *dr. Posta Sándorné* bevezetés után *Kenessey Istvánné*, *Horváth Károlyné*, *dr. Surányi Margit*, *dr. Roth Margit*, *Láng Lajosné*, *dr. Brill Danielné*, *Liszt Hugóné*, *Szőcs Mór*né és *Simonyi* kerületi titkár szólaltak föl.

Laptulajdonos: *dr. Vázsonyi János*
Felelős kiadó: *dr. Csörgő Hugó*

PAPAGÁJ-KABARÉ

ÚJ MŰSORA SZENZÁCIÓS

KEZDETE PONT 10 ÓRAKOR

Fellépnek:

Kondor Ibolya	Krajnik Mária	Haraszi Mici
Békeffy László	Ihász Lajos	Dénes Oszkár
Raskó Baba	Solti Hermin	Gőzon Gyula
Radó Sándor	Sarkadi Aladár	Sándor József

Ábel, Bálint, Barabás, Mester stb.

Művészeti igazgató: **Fritz Ödön**

Zenei vezető: **Komjáthy Károly**

Helyárak **20, 30, 40** ezer korona

Előadás után világvárosi táncműsor

Polgári éttermi árak

Tulajdonos: **OLÁH GYÁRFÁS MIHÁLY**

(Nemzetközi Orfeum) **TABARIN** VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor
10 attrakció

Kezdeté 1/210 órakor

Eékebeli márka!

Gyártja: **özv. Bánd Gyuláné és Fia**
kenyérgyára

VI., Frangepán uccá 15

Csak egy helyen kapható

Montírozott hamutányér **39.000** K-tól
Függönyök **140.000** K-tól
150 cm. etamin **24.000** K-tól

„Erma“ kézimunkaház
Budapest VIII., József körút 17
Telefon: József 57 szám

Szopogasson köhögés ellen

**Szent István gyögmálata-
CUKORKÁT,**

mert e tiszta Szent István malátakivonatból készült kiváló nyálkaoldószer enyhíti a légzőszervek lobos bántalmait.

Krámer Adolf
festő- és mázolómester
Budapest I., Lágymányosi u. 4. Tel. J. 82-57

BÚTOR a legegyszerűbből a legfinomabb kivitelig, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalon
Üllői út 14, Baross uccá 11

Vér-, bőr- és nemibetegségeket gyökeresen gyógyít 30 évi tapasztalat alapján hírneves intézete, **Budapest, József körút 3**
Dr. Mitzger
Legújabb „SALVARSAN“ oltások. Vérvizsgálat

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek

BALASSA HUNGARIA
DROGÉRIA Budapest,
VIII., József körút 13

A TÜNDÉRUJJA

MAGYAR KÉZIMUNKA UJSÁGBAN

megjelent minták előrajzoltathatók, a munkák előrajzolva, megkezdve vagy himezve, valamint az elkészítéshez szükséges anyagok kaphatók:

Ádám Károly

Budapest, IV, Kígyó u. 4 és VII, Erzsébet körút 53

Ágoston és Pucher

Budapest, IV, Harisköz 6. szám

Berger és Feiszinger

Budapest, IV, Korona uccá 4 szám

Nádas Ignác

Budapest, IV, Petőfi Sándor uccá 11. szám

Weisz Mariska

Budapest, V, Lipót körút 22. szám

Wieg Testvérek

Budapest, IV, Deák Ferenc uccá 23. szám